

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE

DANES
PRILOGA:

»POGOVORI 64«

Četrtek, 16. aprila 1964
Št. 15, leto XXII

VI. OBČNI ZBOR REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE ZA SLOVENIJO

VLOGA SINDIKATOV DOBIVA NOVO DRUŽBENO KVALITETO

»Če delovni človek že danes ne bo sam občutil uspehov dela, tudi ekonomsko ne bo mogoče hitro napredovati«

Minuli četrtek in petek — 9. in 10. aprila — je bil v Ljubljani VI. občni zbor Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo. Razen 332 delegatov ter članov dosedanjega plenuma in nadzornega odbora so občnemu zboru prisostvovali tudi številni gostje, med njimi predsednik Centralnega sveta ZSJ Svetozar Vukmanović in sekretar Centralnega komiteja ZKS Miha Marinko. Uvodno poročilo o neposrednih nalogah sindikatov je prebral predsednik Republiškega sveta Franc Popit. V razpravi je govorilo več kot trideset diskutantov, med njimi tudi Svetozar Vukmanović in Miha Marinko. (Poročilo Franca Popita, razpravi Svetozarja Vukmanovića in Mihe Marinka ter povzetke iz razprav nekaterih drugih delegatov objavljamo v prilogi našega lista »Pogovori 64.«) Občni zbor je izvolil nov republiški svet in njegove organe. Za predsednika Republiškega sveta je bil ponovno izvoljen tovariš Franc Popit.

V teh nekaj stavkih seveda ni mogoče povedati niti delčka tega, kar je bilo na zboru rečeno — o prehojenih poti naših organizacij med zadnjima dvema običnima zboroma, o tistem, kar smo dosegli in česar še nismo uresničili, o smernicah za delo v prihodnje. Lahko pa skušamo zbrati nekaj — po našem mnenju — najvažnejših misli in ugotovitev.

Občni zbor naših sindikatov je bil v času, za katerega so predvsem značilna družbena prizadevanja, da bi zagotovili

kar najboljše pogoje za nadaljnjo rast gospodarstva in hkrati z večanjem delovne storilnosti omogočili tudi porast življenjske ravni.

Zato je razumljivo, da je ta karakteristika današnjega časa vtisnila svoj pečat tudi nedavnemu zboru slovenskih sindikatov.

Ni bilo posebne točke dnevnega reda, ki bi bila izrecno posvečena standardu, vendar so misli o tem prevalele vso razpravo na občnem zboru, poročilo in tudi gradivo, ki ga je

Republiški svet pripravil za občni zbor.

Pri oceni, kako vpliva gibanje osebnih dohodkov na produktivnost dela, je občni zbor predvsem ugotovil, da osebna potrošnja ni samo rezultat proizvodnih uspehov, marveč tudi pogoj za hitrejšo rast proizvodnje. Zato skrb za standard ne more biti samo kampanjska akcija, marveč je bistvenega pomena, da na osnovi temeljitih in kritičnih analiz čimprej ukrepamo in dobimo take instrumente delitve, ki bodo zagotovili podjetjem več sredstev in hkrati intenzivnejše izkoriščanje razpoložljivih proizvodnih zmogljivosti. Sprememba v delitvi dohodka med podjetjem in družbo pa je le ena stran tega problema. Dejstvo je namreč, da je v slabo in neracionalno izkoriščenih kapacitetah in delovnih sposobnostih zaposlenih v precejšnji meri vzrok, da življenjska raven prepočasno napreduje, oziroma zaostaja za željami in možnostmi.

Gre torej za dve plati enega in istega vprašanja. V celoti gledano, nedoslednost gospodarskega sistema, ki na eni strani finančno obremenjuje posamezne delovne organizacije, na drugi pa jim priznava različne ugodnosti, ne more stimulativno delovati na izkoriščanje zmogljivosti in na hitrejši gospodarski razvoj.

V razpravi je bila močno poudarjena vloga proizvajalcev v samoupravnih organih. Skrajni čas je, da povsod doumemo nujnost vključevanja najširšega kroga proizvajalcev v samoupravne posle, pa naj gre za sprejemanje planov, za obratovanje, za odločanje o delitvi dohodka in za vse druge odločitve. Pri tem pa ima izredno velik pomen sistem nagrajevanja, ki je eden najpomembnejših elementov delavskega samoupravljanja, kajti gre za materialno osnovo delavca — upravljalca, za katero je vsak član delovne organizacije nedvomno najbolj zainteresiran.

V obdobju od zadnjega občnega zbora je dobila vloga sindikatov — spriču uveljavljanja se družbenega samoupravljanja — novo družbeno kvaliteto. Zato je osnovno izhodišče aktivnosti naših organizacij predvsem v nenehnem spoznavanju in izboljševanju družbenega in materialnega položaja delovnega človeka, ter v odpravljanju najrazličnejših slabosti v družbenem in ekonomskem sistemu. Dosedanji uspehi spodbujajo naše organizacije, da se vedno bolj odločno uveljavljajo kot gibalno in vzročna sila družbenega napredka. Takšno njihovo hotenje pa zahteva neposredno sodelovanje pri reševanju splošnih družbenih problemov, soodgovornost za to, kar imamo in česar še nimamo.

Spriču tega se morajo sindikalne organizacije v svoji vsakodnevni družbeni aktivnosti obrniti k neposrednemu proizvajalcu kot osnovnemu činitelju proizvodnje, ne pa da so obrnjeni v glavnem proti instrumentom gospodarskega sistema in investicijam. To pomeni, da se je potrebno mimo proizvodnje in produktivnosti več ukvarjati z vprašanji notranjih odnosov v kolektivih, torej z vsem tistim, kar pojmuje, kadar govorimo o materialnem in družbenem položaju delovnega človeka.

S temi stališči in izkušnjami — seveda razen številnih drugih — bomo šli na bližnji kongres Zveze sindikatov Jugoslavije. O tem, kako smo jih razumeli, pa bo govorila naša vsakodnevna praksa.

OSS LJUBLJANA O 42-URNEM DELOVNEM TEDNU

Odlašanje ni potrebno

Na zadnji seji se je plenum okrajnega sindikalnega sveta Ljubljana poslovil od svojega dosedanjega predsednika, tovariša Lojzeta Erbeznika, ki bo nadaljeval študij na visoki šoli za politične vede. Za novega predsednika je plenum izvolil tovariša Slavka Zalokarja, dosedanjega podpredsednika republiškega odbora sindikata za industrijo in rudarstvo.

V razpravi o 42-urnem delovnem tednu je plenum okrajnega sindikalnega sveta Ljubljana ugotovil:

»Ne glede na objektivnost ali neobjektivnost opravičil je res, da ima precej delovnih ljudi z ustavo razglašen 42-urni delovni teden za zakonito pravico. Menijo, da je prehod na skrajšan delovni čas s tem zagotovljen ne glede na rezultate njihovega gospodarjenja, zato se sploh ne lotevajo proučevanj, ki naj bi jim omogočila aktivirati rezerve, s čimer bi lahko zadostili pogojem za uresničenje skrajšanega delovnika.«

Dejstvo je, da se samo šest odstotkov delovnih organizacij ljubljanskega okraja resno ali vsaj resneje ukvarja s pripravami uvedbe 42-urnega delovnega tedna. Veliko delavskih svetov še sploh ni imenovalo komisij za pripravo skrajšanega delovnika, zato s pripravami sploh še niso začeli v 57 % delovnih organizacij tega okraja, v 37 % delovnih organizacij pa komisije, ki so jih sicer že imenovali, še niso začele delovati. Aktivne so torej tiste delovne organizacije, ki jih je za poizkusno uvedbo krajšega delovnika izbrala zvezna komisija, za

proučevanje skrajšanega delovnika — teh je 39 — in le 41 ostalih podjetij.

Naj to pomeni, da bo preizkusilo skrajšanje delovnika le nekaj delovnih organizacij, ostale pa bodo potem nepripravljeno uvedle 42-urni delovnik samo na osnovi tujih izkušenj? Na ta način bi bilo to delo vsekakor površno opravljeno in škodo bi utrpeli predvsem proizvajalci, ki se najbolj navdušujejo za skrajšanje delovnika, ne morejo pa dovolj sami prispevati za res strokovne rešitve v gospodarjenju, ki naj dosega v krajšem delovnem času vsaj takšne rezultate kot v dosedanjem osemurnem delovniku.

Okrajni sindikalni svet Ljubljana je nedvomno upravičeno zaskrbljen nad dejstvom, da se praksa skrajševanja delovnika sprevrača v nasprotje namena. Namesto, da bi se navdušenje delavcev za uvedbo 42-urnega delovnega tedna spremenilo v splošno strokovno prizadevanje, naj bi čim prej ekonomsko omogočili skrajševanje delovnega časa, je ostalo pri odpravljanju te napovedi in še to navidezno plahni.

Uvajanje skrajšanega delovnika se je pač zreduciralo na nivo dogovorov o popolnejšem izkoriščanju delovnega časa. Torej — na raven disciplinskih ukrepov okrog prihoda, odhoda in izostankov z dela, odnosa med delovnim časom in podobne rezerve, ki so omejene na delavnost oziroma nedelavnost delavcev na delovnih mestih.

Zakaj so zdrsnile priprave na skrajšan delovnik prav in predvsem v to smer? Med drugim tudi zato, ker so uvedla skrajšan delovnik najprej in v največjem obsegu tista podjetja, za katera je značilna kosovna proizvodnja. Torej podjetja, ki imajo največ notranjih rezerv in so že zaradi tega prisiljena misliti na večanje produktivnosti. Pogoji skrajšanja delovnika so jim torej samo omogočili aktivnost v smeri zaostrelosti odnosov do proizvodnje in gospodarjenja pod firmo splošne družbene zahteve. Toda tudi zdaj se niso povsod lotili doslednega odpravljanja doslej več ali manj zanemarnjenih problemov gospodarjenja in proizvodnje. V skrajšanju delovnika so videli prej možnost hitre zadostitve družbi s formalnimi, ne pa dejanskimi rezultati gospodarjenja.

Kako naj si sicer pojasnimo dejstvo, da so lahko skrajšali delovnik samo s poostrenimi disciplinskimi ukrepi? Kako naj verjamemo, da so s tem dejansko povečali produktiv-

(Nadalj. na 2. strani)

V OKVIRU

V nekem podjetju — imena ne povemo, da mu ne bi poslovno škodovali — živi in dela 600 ljudi, ki so lani »pridelali« bojda 165 milijonov zgube. Seve tega ne obešajo na veliki zvon, če pa že morajo govoriti o svojem gospodarskem neuspehu, ga pripisujejo nemogočim delovnim pogojem: premajhnim prostorom in zastarelim strojem.

Za čudo pa samoupravni organi tega podjetja zadnje čase nekam pogosto govorijo o strokovnjakih. Razprava se zmeraj konča z isto ugotovitvijo: Premalo jih imamo, treba jih je nekaj nastaviti.

Ugotovitev je točna, saj nimajo ne planerja proizvodnje, ne analitika, potrebovali pa bi še inženirja z daljšo prakso, ki bi jim vodil specialno tehnološko službo.

Niso ostali samo pri ugotovitvi, da je treba »kaprati« strokovnjake, ampak so celo objavili razpise v časnikih. Še več, čeprav zelo težko, so samoupravni organi za svoje bodoče tri strokovnjake odkupili tudi stanovanja. In to mikavno vabo omenili v razpisih.

Vendar težko pričakovanih strokovnjakov ne dobijo. Nekaj mladih, ki so komaj zapustili fakulteto, bi prišlo k njim, toda s takšnimi imajo slabe izkušnje. Polne glave teorije, v praksi pa plavajo. Kolikor je bilo starejših med tistimi, ki so se oglasili na razpis, pa so ali nesolidni delavci ali pa jih je že po prvem razgovoru v tovarni mnila volja, da bi menjali službo.

Niso se ustrašili tesnih prostorov, ne starih strojev, tovarna se bo namreč v kratkem preselila in modernizirala, pač pa jih je odvrnilo nekaj drugega — nižji osebni dohodki, kot jih imajo sedaj.

POTRATNI VARČNEŽI

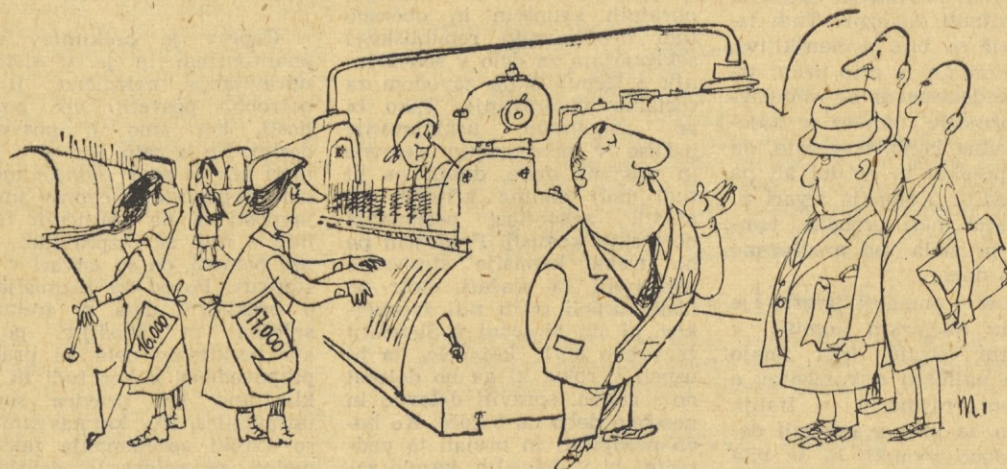
Razumljivo, da sta delavski svet in upravni odbor potem posebej razpravljala še o osebnih dohodkih strokovnjakov. Šef kadrovske-socialne službe je omenil, da bi kazalo startne osnove za nezasedena vodilna mesta povišati. Njegov predlog pa ni našel zagovornikov. Nastalo je splošno zgražanje, češ, saj smo za strokovnjake kupili že stanovanja, kaj pa hočejo več.

Do delavcev so manj trdosrčni. Njim radi primaknejo kak tisočak, da bi lažje živeli. Se preden je prišlo priporočilo, naj ne bi nihče manj zaslužil kakor 25.000 dinarjev na mesec, so samoiniciativno zagotovili delavcem višje osebne dohodke. Pri strokovnjakih pa so že od nekdaj varčni. Rekla bi, da celo preveč in da njihova varčnost meji že na — potratnost. Zavoljo tega so nedavno izgubili edinega ekonomista, ki so ga imeli in zavoljo tega najbrž tudi potrebnih inženirjev niso dobili. Pač pa so dobili v enem samem letu 165 milijonov zgube...

Nekatere člane tega delovnega kolektiva ne tare zelena zavist, da bi strokovnjaki veliko več zaslužili kot drugi, pač pa se bojijo, da bi povišanje njihovih startnih osnov porušilo ves sistem delitve osebnih dohodkov. Po domače povedano, da bi nastala nesorazmerja med njihovimi prejemki, prejemki najvišjega upravnega vodstva ter med prejemki vseh tistih, ki so po »rang« lestvici takoj za inženirji in ekonomisti. Ta razlog se zdi dovolj tehten, da samoupravno vodstvo ni pripravljeno korigirati sedanjih osnov. Nikogar pa ni v podjetju, ki bi mu dopovedal, da je takšen sistem rangiranja zastarela birokratska iznajdba, daleč od koncepcije pravega nagrajevanja po delu oziroma po rezultatih dela in zaradi togosti podjetju škodljiva.

Ali bi imelo anonimno podjetje lani 165 milijonov zgube, če bi imelo urejeno vsaj analitično službo, ki bi vodstvu sproti signalizirala vzroke gospodarskega nazadovanja?

Vprašanje postavljamo prizadetemu delovnemu kolektivu v premislek.

Organizacija na višku

— Torej, glede izkoriščanja kapacitet smo v našem podjetju presegli evropsko povprečje za enkrat edino pri zaposlenih...

Karikatura: MILAN MAVER

ODLAŠANJE NI POTREBNO

(Nadaljevanje s 1. strani)

nost in skrajšali delovni čas oziroma povečali prosti čas delavcem? Povsem drugačna slika je v primeru, če govorimo o tistem delovnem času, če ga že samo časovno obravnavamo, ki ga delavci dejansko porabijo za delo v tovarni. Gre za neredke primere delavcev, ki se vozijo na delo po več ur. Gre tudi za primere rudnikov, ko rudarji porabijo samo za prihod na delovno mesto dve uri od osmih ur delovnega časa. V obeh primerih bi se torej morali zamisliti nad tem, kako omogočiti delavcem dosegati čim večjo produktivnost s tem, da jim omogočimo dovolj počitka, razvedrila, izobraževanja in drugega, kar pogojuje boljše gospodarjenje. Takšno razmišljanje nas mora privedi do razreševanja problemov prometa, do problemov stanovanjske politike; do problemov tolikšnega večanja produktivnosti, da bo mogoče reševati te probleme s sredstvi podjetja. Torej — sploh ne bi smeli imeti pred oči samo produktivnost ene delovne

ure, ki jo je lahko nadomestiti zgolj s poenostavljenim ukrepanjem, temveč produktivnost, ki je ne določa čas, temveč zahteve dobrega gospodarjenja.

Prav zaradi tega, ker se pojavljajo problemi skrajšanja delovnika tako razsežno, da jih ne morejo odpraviti zgolj s sklepanjem na osnovi dogovorov, pa med tistimi podjetji, ki so že uvedla krajši delovnik, skorajda ne opazimo delovnih organizacij, za katere je značilna serijska proizvodnja. Prav zaradi tega, ker v takšnih podjetjih diktirajo disciplino delavcev že proizvodni procesi sami, nimajo priložnosti za enostavno reševanje zahtev skrajšanja delovnika. Tu pa naletimo na trditve, da več kot storijo, pač ne morejo storiti. Za neposredne proizvajalce bi to v glavnem veljalo, ne pa tudi za strokovnjake, strokovne službe in organizatorje proizvodnje. Žal pa se v študij možnosti večanja produktivnosti ne spuščajo radi, kajti namesto tega preračunavajo delitev dohodka in ugotavljajo, da bi s spremem-

bami instrumentov gospodarjenja lahko dosegli to, za kar trdijo, da s proizvodnjo ne morejo uresničiti.

Kaj to pomeni? Samo to, da imamo prevečkrat opravka z ljudmi, ki so se že vnaprej opredelili za takšno stanje, kakršno v podjetju že je. To pa je vse kaj drugega, kot izhodišče za uresničevanje napredka. Kako jalovo je tako izhodišče, vemo iz primera podjetja, kjer so prav tako trdili, da so že dosegli višek vseh svojih zmogljivosti, ko pa so kljub temu znova proučili svojo organizacijo dela, so ugotovili, da obstaja tudi še boljše. Potem so novo organizacijo dela uvedli in podvojili rezultate gospodarjenja.

To prav gotovo ni fenomen, čeprav zaenkrat žal še vedno sodi med izjeme. Sprememba je pač posledica argumentiranega razgovora o domnevah, ki so jih imeli dotlej za objektivno resnico. Študije gospodarjenja, če bi jih imeli povsod, bi prav gotovo še marsikje na podoben način izpodbile podobne domneve, ki jih posamezniki v podjetjih servirajo za dejstva tako delovnim organizacijam, kot tudi organom družbe.

Je kaj še bolj zaskrbljujočega? To, da doslej večina občinskih skupščin o tem še ni spregovorila, ker so probleme skrajšanja delovnika prepustile svojim komisijam, ki so jih za to imenovali. Komisije pa čakajo, kaj bodo storile delovne organizacije. Delovne organizacije pa čakajo ukrepanja svojih delavskih svetov. Gospodarske zbornice na rezultate komun...

Posledica takega čakanja pa je, da ostajajo problemi skrajšanja delovnika še vedno problemi. V nepoučenih delovnih organizacijah jih razumejo po svoje in zgodilo se je že, da je delovna organizacija poslala občinski skupščini delegacijo z zahtevo, naj ji nemudoma odobri skrajšanje delovnika — brez vsakih priprav. Mar to ni dovolj zgovorno: marsikatera delovna organizacija kljub vsemu, kar je bilo zapisanega in izrečenega o skrajšanju delovnika, se še vedno ne zaveda posledic, ki jih ji lahko povzroči površnost pri uvajanju skrajšanega delovnika. Prav zaradi tega je okrajni sindikalni svet znova opozoril na naslednje:

»V primeru, če bi avtomatično skrajšali delovni čas, bi s tem nujno povzročili zmanjšanje proizvodnje, zvišanje cen proizvodov in s tem življenjskih stroškov. Pri neizpremenjenih pogojih dela je namreč delovni

rezultat v skrajšanem delovniku nižji, zato sledi temu povečanje lastne cene, to pa povzroča višanje tržnih cen. Čeprav bi nemara ostali osebni dohodki isti kot v razmerah osemurnega delovnika, bi bili realni dohodki zaradi porasta cen — zmanjšani. Takšna sprememba bi se seveda izrazila v revnejšem standardu. Seveda bi se tudi dohodek gospodarskih organizacij zmanjšal, družba in kolektivi pa bi za tako imenovano splošno in investicijsko potrošnjo imeli — manj sredstev. Torej bi prišlo povsod do negativnih posledic, tako za življenjski standard kakor tudi za razvoj gospodarstva.

Da bi se temu izognili, je treba ob nazornem prikazu negativnih posledic avtomatičnega skrajšanja delovnika prav tako nazorno prikazati posledice temeljito pripravljenega skrajšanja delovnika, ki pa morajo biti vedno pozitivne, če so zares rezultat dela sposobnih strokovnjakov in strokovnih institucij. Toda v marsikaterem podjetju na pamet povedo, da so delavci bolj zadovoljni z osemurnim delovnikom kot sedemurnim, ker jim v tem primeru osebni dohodki, postopoma sicer, vendar naraščajo, medtem ko bi jim v krajšem delovnem času tako zagotovili samo sedanje osebne dohodke. Tudi v tem primeru gre za izhodišče, ki upošteva samo za eno uro zvišano produktivnost. In še za nekaj slabšega — delavcem je razgrnjena samo ena možnost: skrajšan delovnik in isti osebni dohodki kot prej. Sugestija je jasna: ostanimo pri tem, kar je. Če pa je tako, pa delavci nimajo kaj izbirati in naj bi se sprijaznili s takšnim dejstvom.

Po vsem tem je jasno, zakaj zahteva okrajni sindikalni svet, naj sodelujejo v pripravah na skrajšan delovnik vse delovne organizacije in vsi člani delovnih kolektivov in naj ne bodo priprave na skrajšan delovnik zožene le na nekaj izbranih delovnih organizacij. Gre vendar za neposredne koristi ali škodo posameznih delovnih organizacij, za gospodarjenje, od katerega so vsi delavci odvisni. Če je tako, potem morajo prav vsi sodelovati pri odločanju o prehodu na skrajšan delovnik in vsi tudi natančno vedeti, za kaj se odločajo.

Ni dovolj to, kar so v nekaterih delovnih organizacijah storili tik pred uvedbo skrajšanja delovnika: izvedli referendum brez primernih in nujnih daljših prikazovanj vseh možnih posledic skrajšanja delovnega časa. Tak »referendum« je je ščit tistim, ki se hočejo vedno zavarovati pred nepredvidnimi posledicami in sploh posledicami, ki jih niti niso poskusili predvideti. Družbene organizacije, zlasti pa sindikalne podružnice in občinski sindikalni sveti morajo biti prav zato tem bolj pozorni na usmerjenost pripravljanih skrajšanih delovnika. Le tedaj, če bodo vsi člani delovnih organizacij poučeni o tem, kaj jim prinaša skrajšan delovnik, bodo lahko zahtevali od vseh činiteljev, ki lahko kakor koli vplivajo na njihovo gospodarjenje, naj sodelujejo pri njihovih prizadevanjih za uvedbo krajšega delovnika. Pri tem pa morajo sodelovati vsi strokovnjaki, vse strokovne službe, zavodi in institucije, gospodarske zbornice in instituti.

VIKTOR SIREC

Delegati med odmorom na občem zboru RS ZSS

Raziskovalne organizacije naj bi po svojih delovnih programih in družbenem poslanstvu iskale poti za čimhitrejši napredek, razvoj in modernizacijo gospodarstva. Na splošno se že lotevajo najtežavnejših problemov v zvezi s tem in postajajo integralni deli ekonomike.

Opravljanje te avantgardistične funkcije pa ni naporno samo zaradi premajhne delovne tradicije, ampak tudi zaradi delovnih pogojev. V mislih imam tokrat predvsem opremo. Večinoma uporabljajo uvožene aparate in druge pripomočke. Četudi so uvoženi, pa se kvarijo in po splošnem zakonu narave — starijo. Za redno vzdrževanje, za zamenjavo dotrajane opreme z novo in za dopolnitev še uporabne in potrebne devize, ki pa raziskovalnim organizacijam po veljavni uredbi o deviznem poslovanju ne doščejo.

Posledice: oprema, ki se pokvari, neizkoriščena stoji v raziskovalnem zavodu, če nadomestnega dela ni mo-

TOSTRAN ALI ONSTRAN ZAKONITOSTI?

goče doma izdelati (beri: improvizirati z vsemi posledicami improvizacije), ali, pa raziskovalci pošljejo nezakoniti vir deviz, da lahko vzdržujejo aparate in rešujejo naloge, ki jih prednje postavlja naše gospodarstvo.

Ti nezakoniti viri deviz so skromni, kar potrjuje podatki, da je 40% raziskovalne opreme že zastarela. Za najnujnejše amortizacijsko vzdrževanje in za zamenjavo dotrajane opreme bi te institucije letos potrebovale 160.000 ameriških dolarjev, posebej pa še 50.000 dolarjev za kemikalije in drug reprodukcijski material, ki ga pri nas ne izdelujemo, uvozna podjetja pa ga iz razpoložljivih deviznih sredstev ne morejo nabaviti.

Zveza raziskovalnih organizacij Slovenije je skušala ta problem rešiti preko Zveznega sekretariata za finance, ta pa je odgovoril:

»V zvezi z vašim dopisom vas obveščamo, da po uredbi o deviznem poslovanju ni mogoče znanstvenim ustanovam dovoliti, da bi del amortizacije uporabljale za nakup deviz oziroma za uvoz opreme, ker omenjena uredba to dovoljuje samo posameznim kategorijam gospodarskih organizacij. Zato znanstvene ustanove lahko izkoriščajo samo toliko deviz za nakup nove in zamenjavo dotrajane opreme, kolikor dovoljuje člen 5 Uredbe o deviznem poslovanju.«

Problem je torej po tej korespondenci med Ljubljano in Beogradom ostal deviško nedotaknjen.

Zdaj je Zveza raziskovalnih organizacij Slovenije poskusila srečo še pri Zveznem izvršnem svetu. Mogoče bo ta uvidel, da varčevanje z devizami pri raziskovalnih zavodih ni na mestu in ustregel prošnji, naj bi uredba o deviznem poslovanju dopolnili v tem smislu, da bi raziskovalne organizacije tako kot posamezne kategorije gospodarskih organizacij lahko del amortizacijskih sredstev »pretopile« v devize in tako rešile vedno bolj akutno vprašanje: kako s pomanjkljivo delovno opremo solidno igrati avantgardiste gospodarstva?

Ugotavljanje delovne in posebne dobe za pokojnino

Novi pokojninski zakon bo določil tudi rok, do kdaj morajo zavarovanci uveljaviti delovno in posebno dobo, ki se jim bo štela v pokojnino. Razprave okrog tega so pokazale, da so taki ukrepi nujno potrebni, če naj bi novi sistem čimprej dobil svojo polno veljavo.

Ze sedanji pokojninski sistem je zasnovan predvsem na delovnem razmerju, vendar pa izvršilni predpisi ob veljavnem zakonu o pokojninskem zavarovanju to načelo spreminjajo oziroma dopolnjujejo z izjemami. Tako lahko ljudje uveljavljajo delovno in posebno dobo, če nimajo uradnih in dokumentiranih listin tudi s pomočjo prič. Zato so pristojne posebne občinske komisije. Izjave prič pa so tembolj problematične, čim bolj je odmaknjeno obdobje, za katerega delovna ali posebna doba ni dokumentirana. Zavarovanci imajo sedaj namreč možnost, da to uveljavljajo šele takrat, ko izpolnijo pogoje za pokojnino oziroma ko odhajajo v pokoj.

Dokazovanje delovne dobe s pričami dostikrat razširja uporabo predpisov pokojninskega sistema tudi na ljudi, ki niso upravičeni do pokojnine, ker niso bili v rednem delovnem razmerju. Take anomalije pa so možne zato, ker občinske komisije za ugotavljanje delovne in posebne dobe nimajo ustreznih usposobljenega kadra. Tako marsikdaj izdajo pomanjkljive ali celo nezakonite odločbe, ki jih, če je potekel z zakonom predpisani rok enega leta, tudi okrajna skupščina, ki ima nadzorstveno pravico, ne more razveljaviti.

Tako je na primer občinska komisija v ljubljanskem okraju priznala delovno dobo od leta 1923 do leta 1941 gozdnemu delavcu in mu štela po devet mesecev na leto, čeprav ni imela za delovno razmerje nikakih oprijemljivih dokazov. Tudi izjave prič so bile pomanjkljive, med njimi jih je celo nekaj trdilo, da delavec ni bil v delovnem razmerju, temveč je najemal gozdne komplekse zato, da je les posekal in prodal ali pa kuhal oglje. Komisija stvari ni v zadostni meri proučila, temveč je priznala vso predlagano delovno dobo.

Največ pomanjkljivosti je pri delu občinskih komisij v koprskem okraju, kjer imajo stranke najmanj dokumentov o delovnem razmerju v Italiji. Tako so na primer priznali delovno dobo stranki, ki je bila do leta 1950 v Italiji, potem pa se je zaposlila pri nas. Komisiji sta zadostovali samo dve priči, da je delavki priznala 23

let delovne dobe pred prihodom v Jugoslavijo. Čeprav bi imeli možnost dobiti izpisek iz evidence italijanskega socialnega zavarovanja in potrdila delodajalcev, ki jih je stranka navedla, se tega niso poslužili. Upravičen je sum ljudi, da je bila delavka prej branjevka.

Precej je tudi primerov, ko občinske komisije priznavajo delovno dobo ljudem, ki so bili zaposleni le priložnostno, kmetijskim delavcem, ki so delali pri sorodnikih, ali pa takim, ki so delali nepolni delovni čas. Na ugodne odločitve teh zahtevkov vplivajo tudi socialni momenti, ker po navadi taki ljudje ne bi imeli dovolj sredstev za preživljanje in bi tako padli v breme občin. Ta motiv tudi neredko vodi komisije, ko ugotavljajo posebno dobo udeležencev NOV. Često jim skušajo pomagati do izredne pokojnine po 73. členu Zakona o pokojninskem zavarovanju na ta način, da jim priznajo udeležbo v NOV pred 9. 9. 1943, četudi so se vključili pozneje.

Razen moralne škode, ki jo povzroča tako pomanjkljivo in neodgovorno poslovanje občinskih komisij, pa je treba računati tudi na materialno škodo. Priznanje delovne dobe je vezano tudi na pravice delavca v delovnem razmerju (daljši plačan letni dopust, daljši odpovedni rok, odpravnina itd.), kot tudi na pravice brezposelnega delavca. Prav tako priznanje delovne dobe vpliva na starostno in invalidsko pokojnino. Materialno škodo zaradi neupravičenega priznanja delovne dobe imajo potemtakem delovne organizacije, občinski zavodi za zaposlovanje delavcev in komunale skupnosti socialnega zavarovanja.

Ker občinske skupščine izdajajo upravne akte oziroma odločbe tudi s tega področja, so odgovorne za delo občinskih komisij za ugotavljanje delovne in posebne dobe. Zato naj bi delo občinskih komisij obvezno revidirali organi občinskih skupščin, strokovni uslužbenci okrajnih skupščin in občasno tudi predstavniki republiškega sekretariata za delo v sodelovanju z Republiškim zavodom za socialno zavarovanje. Tako bi se zagotovilo usklajevanje prakse v priznavanju delovne in posebne dobe, dobili pa bi tudi bolj enotne kriterije in utrdili zakonitost poslovanja občinskih komisij. Predvsem pa bo treba komisije strokovno usposobiti in ojačati, sicer ne bomo uspeli rešiti niti zaostankov, ki jih je sedaj v Sloveniji že preko 8871, kaj šele, da bi uspeli v roku, ki ga bo določil novi zakon, spravi delovno in posebno dobo na tekoče. Ko bodo predpisali in urejali to področje, bi v določilih kazalo zaostreiti tudi materialno odgovornost prič, ki naj bi nosile škodo, če se ugotovi, da so dale neresnične podatke.

N. L.

DELAJSKA ENOTNOST

Ilust. Republiškega sveta ZS za Slovenijo izdala ZVP Ljubljana pravico v Ljubljani. Lije je ustanovljen 20. novembra 1942. Grejete uredniški odbor glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAČ

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Kopitarjeva ul. 7 pošti predal 113-VI telefon uredništva 33-722 in 36-672 uprave 33-722 in 37-501. Računi pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 666-11/1-365. Posamezne številke, članke in dne Narodna teletipna 950. Poštne oznake 100 in letna 1000 din. Rokopisov ne vračamo. Poštne plačane v enotnosti. Nisil in kili telef. 277. Ljudska pravica, Ljubljana

FENOMEN, IMENOVAN »PREKINITEV DELA«

Čeprav je prekinitev dela anahronizem in je v sistemu upravljanja nelogična, ji je potrebno posvetiti več pozornosti, kot smo ji posvečali doslej. Ne le zato, ker so ti primeri bili in so v zadnjih mesecih vse pogostejši, čeprav smo v javnosti in na političnih forumih o njih že razpravljali, kar naj pomeni, da so »stvari v postopku«. Povod za razmišljanje o prekinitvi dela in trenutno splošen in škodljiv pojav, ker prekinitev dela ni pravno prepovedana, kakor tudi ni deklarirana kot pravica samoupravljalca. To, kar nas zanima, so vzroki sprejemanja takšnih metod za reševanje določenih problemov. Za kaj pravzaprav gre: za prekinitev dela, klasično stavko, ultimata za »nujni sestanek«, kakor to ponekod imenu-

jejo, ali morda za kaj drugega.

Evfemizem ni vzrok, da v pogovorih o prekinitvi dela ne rečemo preprosto stavka. Ob proučevanju primerov prekinitve dela ne bo težko ugotoviti, da ne gre za karakteristično klasično stavko. Ne gre za to, da bi si delavci izbrili nove ekonomske ali politične pravice, temveč je to skrajno sredstvo, ki se ga poslužujejo, da bi uresničili tiste ekonomske in politične pravice, ki že obstoje, ali ki so na določenem nivoju zastale ali ki so z določenim postopkom in pogoji zavrite. Z izjemo dveh primerov so delo prekinili le v posameznih oddelkih in obratih in ne v celotnem podjetju, kar prav tako ne moremo imenovati stavka v pravem pomenu besede.

Terminološki spor je zanimiv le v toliko, v kolikor nam olajša poiskati vzroke prekinitve dela in, razumljivo, kakšne ukrepe je treba za to podvzeti. Če izhajamo na primer iz popolnoma idealističnih pozicij, da pomenijo principi samoupravljanja sami po sebi absolutno negacijo vseh mogočih nasprotij, potem lahko hitro zaključimo, da so primeri prekinitve dela po svojih vzrokih in značaju takšne narave, da zahtevajo določeno prisiljevanje.

Prav tako ne bomo dobili končnega odgovora, če iščemo vzroke prekinitve dela v notranjih odnosih neke delovne organizacije. Čeprav je tudi v tej soluciji nekaj resnice. Če dobivajo delavci na primer v DIP Karlovac zajamčen osebni dohodek, uslužbenci pa redne

startne osnove, kar pa se kljub ponovnim zahtevam v nekaj mesecih ne popravi, potem se razume, da odnosi v tej delovni organizaciji opravičujejo takšno metodo reševanja problemov, kot je prekinitev dela.

Podoben primerov zakrnele demokracije oziroma dominacije demokratskih tendenc v notranjih odnosih, ki vplivajo direktno na prekinitev dela, bi našli še več. Ti primeri nam povedo, da smo na tisti stopnji razvoja, ko brez neprestanega izboljšanja demokratskih metod upravljanja in reševanja težav ne moremo niti za korak naprej in da je postalo pravo samoupravljanje sestavni del življenja in to v tolikšni meri, da se bo celo izborilo s takšnimi metodami, da so primeri prekinitve dela po svojih vzrokih in značaju takšne narave, da zahtevajo določeno prisiljevanje.

Prav tako ne bomo dobili končnega odgovora, če iščemo vzroke prekinitve dela v notranjih odnosih neke delovne organizacije. Čeprav je tudi v tej soluciji nekaj resnice. Če dobivajo delavci na primer v DIP Karlovac zajamčen osebni dohodek, uslužbenci pa redne

Tudi občinske meje ovirajo gradnjo stanovanj

Uspešen razvoj delovnih organizacij ni odvisen samo od novih vlaganj v proizvodnjo, temveč tudi od reševanja stanovanjskih vprašanj delavcev kot enega osnovnih vprašanj življenjskega standarda. Najti ustrezne rešitve in ustrežnejše družbeno-ekonomske odnose na tem področju, je pomembna naloga, ki jo poudarja tudi predkongresni material Zveze sindikatov Jugoslavije. Vendar naj bi pri tem sodelovali vsi, komune, družbeno-politične organizacije, predvsem sindikati in prav gotovo ne nazadnje delovne organizacije same.

V mnogih delovnih organizacijah so to tudi že spoznali in razen znanih sredstev, ki so jih izdajali za gradnjo stanovanj, razvili tudi druge oblike zbiranja sredstev za stanovanjsko izgradnjo. Vendar pa so se lahko takih oblik v glavnem doslej poslužile le delovne organizacije, ki so zaradi svoje akumulativnosti uspele izdvojiti potrebna sredstva za stanovanja svojih delavcev. Nizko akumulativne delovne organizacije in družbene službe pa v glavnem niso mogle graditi stanovanj zaradi zaostritve pogojev kreditiranja. Da pa bi pod sedanjimi pogoji dajali delavci samoprisepek, je bilo še manj uresničljivo, saj imajo nizke osebne dohodke predvsem tisti, ki tudi stanovanj nimajo.

To je pokazala tudi anketa v občini Ljubljana-Center. Zanj so se odločili zato, da bi ugotovili potrebe po stanovanjih, pa tudi pripravljenost delovnih organizacij za sistematično postopno reševanje stanovanjskih vprašanj ob sodelovanju pričakovalec stanovanj, članov delovnih kolektivov.

V anketo, katere pobudnik in organizator je bil upravni odbor stanovanjskega sklada občine Ljubljana-Center, je bilo vključenih 550 delovnih organizacij. Zajeli naj bi z njo vse delovne kolektive, ki imajo več kot tri zaposlene, ker so predvidevali, da prav v manjših podjetjih ne morejo reševati stanovanjskih vprašanj, čeprav so pereča. Zanimivo pa je, da so na anketo odgovorila v pretežni meri le podjetja, ki tudi sicer že skrbijo za stanovanja svojih delavcev, medtem ko je bil odziv najslabši v tistih dejavnostih, ki imajo najakutnejše stanovanjske probleme.

Tako je na anketo odgovorilo le 38% vseh, ki so jih skušali vključiti. Od tega so zajeli 63,3% zaposlenih v industriji, 62,2% delavcev v trgovini, 59,2% gradbenih delavcev, iz prosvetne in zdravstvene dejavnosti je odgovorilo na anketo 52,3% delavcev, medtem ko se je nanjo odzvalo le 37% zaposlenih iz komunalnih dejavnosti. Najslabši odziv na anketo je bil v obrtnih dejavnostih (odgovorilo je le 20,4% zaposlenih), v ustanovah ter družbenih organizacijah.

Kljub nepopolnim podatkom, ki so jih sicer skušali potem še naknadno dopolniti, pa so z omenjeno anketo le izluščili stanovanjsko problematiko na svo-

jem območju in ugotovitve posredovali odgovornim družbenim in oblastnim organom občine.

V najkrajšem času bo treba zgraditi okrog 5.600 stanovanj. Največje so potrebe po samskih sobah in garsonjerah (1344), po dvosobnih stanovanjih (1848) in trisobnih stanovanjih (1008). Perspektive pa niso kdo ve kaj dobre. Stanovanja potrebujejo zlasti delavci, ki zaslužijo manj kot 40.000 dinarjev na mesec in samoprisepeka v taki višini, kot ga je treba dati sedaj, ne zmorejo. Kar 1456 delavcev, ki s povprečnim osebnim dohodkom ne pridejo niti do 25.000 dinarjev, je brez stanovanj in preko 1600 je takih, ki nimajo na mesec več kot 30.000 do 35.000 dinarjev, stanovanja pa tudi ne.

Tudi mnoge delovne organizacije, zlasti družbene službe, nimajo sredstev, da bi bolj uspešno in načrtno gradile ali kupovale stanovanja. Se pri podjetjih, ki so že doslej dajala sredstva za stanovanja svojih delavcev, upadajo prispevki iz skladov skupne porabe. Tako so lani prispevali za stanovanja svojih delavcev milijardo 318 milijonov 140 tisoč dinarjev, za letos pa je predvidenih le milijardo 43 milijonov 439 tisoč dinarjev.

Vzrok za zmanjšanje sredstev je prav gotovo treba iskati v podcenjevanju stanovanjskih problemov delavcev s strani podjetij, vsaj tistih, ki skladov skupne porabe nimajo tako majhnih. Stanovanja, ki bi jih delavci dobili, ne bi samo vplivala na njihovo produktivnost, temveč bi se zmanjšali tudi prevozní stroški in izdatki za ločeno življenje, ki znesejo v podjetjih v občini Ljubljana-Center vsako leto preko 265 milijonov dinarjev. Če že delovne organizacije same ne uvidijo, da jim neresena stanovanjska problematika povzroča škodo in da je zaradi tega tudi manjša produktivnost delavcev, bi kazalo o tem razpravljati na občinski skupščini in sprejeti sklep, da v bodoče noben razvojni program delovne organizacije ne bo potrjen, če ne bo istočasno reševal tudi stanovanj novih delavcev.

Drugače pa je pri družbenih službah, kjer so skladi skupne porabe minimalni, tako da stanovanj precej časa še ne bodo mogli imeti toliko, kot bi jih potrebovali. Med temi so zlasti prosveta in zdravstvo, prav tako nimajo sredstev trgovska podjetja, pa tudi turizem in gostinstvo, čeprav prav zadnji dve dejavnosti ustvarjata večji del narodnega dohodka v občini (44,3%). Nizki osebni dohodki tistih, ki so brez stanovanj v omenjenih dejavnostih, izključujejo možnosti, da bi si jih priskrbeli sami ali pa participirali zanje z občutnimi samoprisevki.

Z omenjeno problematiko se bodo prav gotovo morali čimprej spoprijeti družbeni in oblastveni forumi občine, če bodo hoteli uskladiti razvoj gospodarskih in negospodarskih dejavnosti na svojem področju tudi kar zadeva stanovanja. Za neakumulativne delovne organizacije, predvsem za družbene službe, bo treba predvideti večja namenska sredstva za stanovanja ali pa urediti njihovo

financiranje tako, da jim bo ostalo nekaj tudi za stanovanja. Razen tega bo treba razviti sistem dolgoročnega kreditiranja stanovanjskih gradenj z minimalno obrestno mero.

S tem, da bi preprečili nepotrebno naraščanje cen stanovanj v času od razpisa do same vselitve ter urediti primerno obrestovanje vlog, bi vsekakor bolj stimulirali delovne organizacije, da bi reševale stanovanjske probleme. Če pa bodo sprejeti ustrezni predpisi, ki bodo urejali namensko varčevanje za stanovanja, bodo tudi delavci postali bolj zainteresirani za tako obliko sodelovanja. Seveda pa bo treba ob tem upoštevati tudi zmogljivost delavcev z nizkimi osebnimi dohodki in jim dati kreditne olajšave, oziroma daljše roke za odplačevanje z nizkimi obrestmi. Samo s prispevki, ki bi jih namensko vlagali vnaprej za stanovanja perečih problemov ne bo mogoče tako hitro rešiti. Ob tem bi veljalo tudi proučiti možnosti, da bi delovne organizacije pomagale delavcem s premostitvenimi krediti, če samoprisepeka zaradi nizkih osebnih dohodkov v taki višini, kot je določen, ne zmorejo.

Varčevanje za stanovanja se doslej ni uveljavilo, saj je s to obliko poskusilo le 12 podjetij v občini. Kot je pokazala anketa, pa bi bilo za to več interesentov, vendar pod boljšimi pogoji kot doslej. Nujno bi bilo torej treba zagotoviti obrestovanje namenskih vlog, bodisi samih delavcev, ki potrebujejo stanovanja, bodisi tudi njihovih delovnih organizacij. To pa bi morali urediti s predpisi, ki bi tudi določali, kdo naj organizira tako varčevalno službo, skratka, dobiti bi morali zanj organizacijsko fiziognomijo.

Ob vseh teh razpravah, ki jih je sprožila anketa stanovanjskega sklada pa se je pokazal pereč problem, ki je specifičen za občino Ljubljana-Center in ki ga ne kaže odlaga-

ti. Izredno močan razvoj središča Ljubljane, posebno kot upravnega in trgovskega centra, povzroča vedno težje stanovanjske razmere. Razen 5.600 stanovanj, ki bi jih po podatkih iz ankete potrebovali v najkrajšem času, bo potrebnih še precej nadomestnih stanovanj zaradi rušenj in urbanistične ureditve. Po oceni Zavoda za urbanizem mesta Ljubljane pa bo mogoče na območju občine Center zgraditi le še približno 3.000 stanovanj. Če pri tem upoštevamo še vsa potrebna rušenja, bo od tega dejansko novih stanovanj le slaba polovica. Po sedanjih predpisih stanovanjski sklad ne sme uporabiti sredstev za gradnjo izven območja svoje občine. Tako dostikrat še ta sredstva, ki jih ima, ne morejo biti izkoriščena. Če pa so, niso racionalno uporabljena, kajti v mestnem središču ni mogoče graditi cenejših stanovanj, zanje pa je največje povpraševanje. Povsem drugače bi bilo, če bi lahko gradili tudi v drugih komunah, kjer je še dovolj prostora za kompleksne gradnje, ki so veliko bolj racionalne in tudi cenejše.

Meje ljubljanskih komun so se že nekajkrat pokazale kot ovira, da bi se mesto kot celota bolj funkcionalno in tudi bolj racionalno razvilo. Zlasti stanovanjsko problematiko bi morali obravnavati kompleksno za vse mestno področje. In če kje, nam meje komun tu še posebej škodujejo.

Po enotni metodologiji bo čimprej treba kompleksno obdelati stanovanjske potrebe v vseh komunah mesta Ljubljane, upoštevati pri tem že obstoječi stanovanjski fond, rušenja in urbanistični načrt mesta, ker le na tak način bomo lahko izdelali dolgoročni program razvoja mesta kot celote. Ob taki politiki bodo tudi urbanistični načrti imeli svojo realno osnovo in lokacije (pomanjkanje ali počasno reševanje) ne bodo ovira za gradnjo stanovanj. N. L.

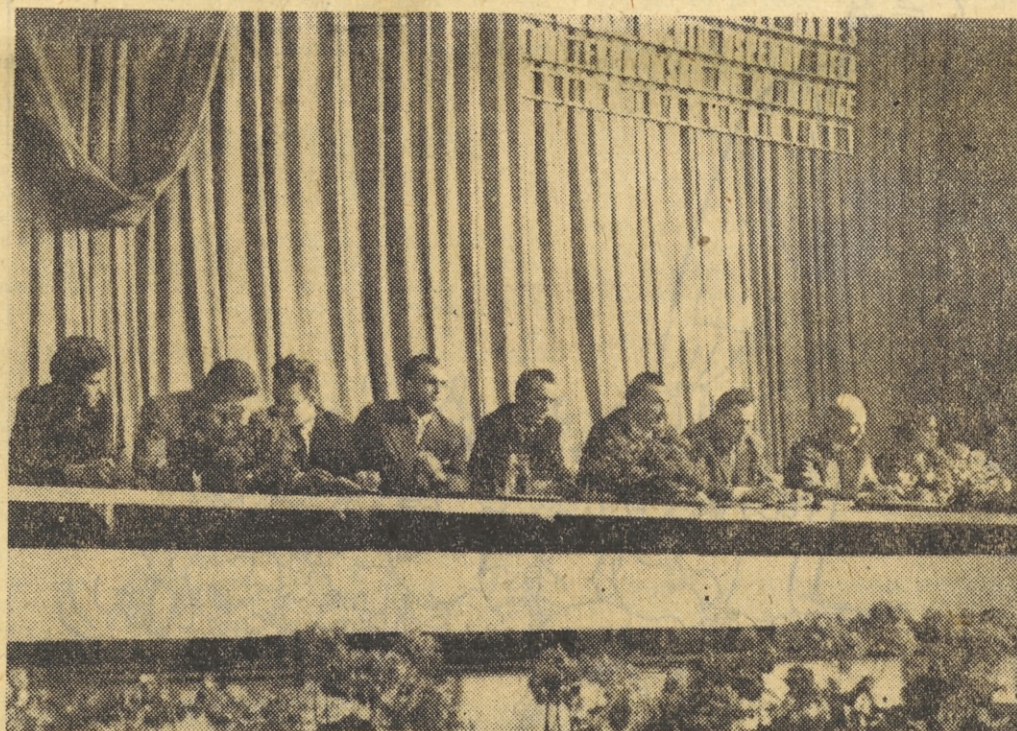
Tovariš Franc Popit, predsednik republiškega sveta, here poročilo o neposrednih nalogah / sindikatov

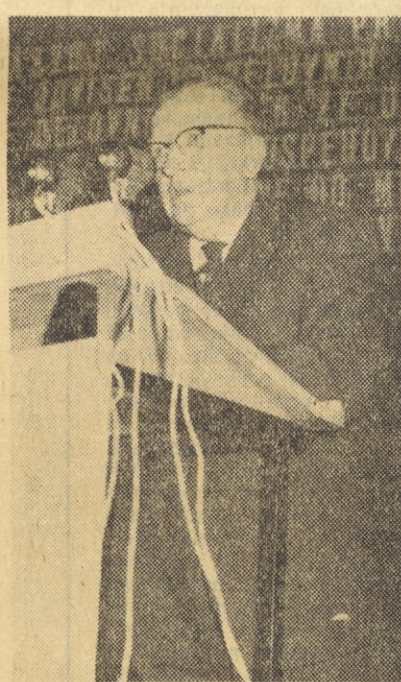
Predsednik Centralnega sveta ZSSJ Svetozar Vukmanović med razpravo

Plenum Republiškega sveta ZSS

Roman Albreht, Branko Babič, Jože Baudek, Alfonz Besednjak, Tilka Blaha, Slavko Bohanec, Franc Borštnik, Dolfka Boštjančič, Mladen Božin, Valentin Breznik, Lojze Capuder, Silva Cvelbar, Franc Čehovin, Vlado Crešnik, Marija Dermastja, Ivan Djurinek, Vilko Es, ing. Evgen Ferluga, Ljubo Filipan, Lojze Fortuna, Ivan Frece, Humbert Gačnik, Sonja Gašperšič, Olga Gliha, Jože Globačnik, Tone Gošnik, Peter Gubane, Jože Jager, Ivo Janžekovič, Ludvik Jare, Marijan Jenko, Franciška Jug, Bogo Kajin, Ludvik Kerec, ing. Jože Kolar, ing. Majda Košenina, Albin Kovač, ing. Jože Kovač, Franc Kure, Anton Lončarič, Matija Malešič, Stane Markič, Dragica Marković, Marija Maroit, Franc Matičič, Alojz Mežnar, dr. Samo Modic, Lojzka Muhič, Ivan Novak, Olga Novak, Hinko Oblak, ing. Vladimir Ocvirk, ing. Rado Ozbič, Mato Panič, Mar-

Predsedstvo občnega zbora republiškega sveta sindikatov

Na občnem zboru je govoril tudi tovariš Miha Marinko, sekretar Centralnega komiteja ZKS

Vprašujemo se iz dveh vzrokov. Prvi je ta, ker se odnosi v nekom kolektivu ne ustvarjajo po neki shemi, v kateri je manj ali več demokracije, manjša ali večja dominacija administracije, direktorja ali koga drugega. V vsakem kolektivu so interesi skupin različni. Materialna moč kolektiva je v večini primerov obremenjena na primer s preveč zaposlenimi, socialnimi problemi, ki bi se jih nekateri radi rešili, drugim pa ustrezajo. V kolektivu ali izven njega najdemo sile, ki zavirajo progresivne težnje, morda so celo v manjšini, pa bi lahko v skrajnosti prekinile delo kot metodo za reševanje problemov.

Drugi vzrok je morda bolj bistven. Po dosedanjih izkušnjah lahko sodimo, da so vzroki za prekinitev dela lahko zunanji, ki nimajo s podjetjem nič skupnega. Ni zgolj slučaj, razen nekaj izjem v Sloveniji, ko so prekinili delo le v podjetjih tekstilne in lesne industrije. Na Hrvaškem je od 40 primerov prekinitev dela v zadnjem letu večina primerov v podjetjih tekstilne in lesne industrije; v Bosni in Hercegovini so vsi primeri iz lesne industrije. Očitno

gre za veje industrije, kjer pogosto proizvodnje in ekonomski položaj že nekaj let niso rožnati. In kar je morda še bolj pomembno, je to, da za tak položaj v teh podjetjih ni vzrok boljše ali slabše gospodarjenje delovne organizacije. Kriza določenega dela lesne industrije je nastala zaradi investicij, ki so vplivale na večje kapacitete, ki pa že presega potrebe tržišča, istočasno pa povzročajo krčevito bitko za mesto v izvozu, kar pa je razumljivo nekaterim prineslo težave.

Nekoč zelo dobra ekonomsko napredna in močna podjetja tekstilne industrije v Sloveniji, kot so na primer »Metka« Celje ali »Bača«, so zašla v tak položaj, da s prekinitvijo dela rešujejo problem nizkih osebnih dohodkov. Na eni strani rastejo obveze iz leta v leto, s fonda si pa podjetja ob večanju življenjskih stroškov ne morejo izdatno pomagati. Na drugi strani si pa ne morejo zagotoviti perspektivnega razvoja zaradi administrativne distribucije surovin in zamrznjenih cen niti kolektiv niti neposredni proizvajalci.

Vsi ti konflikti pa v največji meri zadevajo tisti del delavcev, ki se »vrti« okoli povprečnega osebnih dohodkov. To so v glavnem kvalificirani in visokokvalificirani delavci. Ti nimajo dodatnih dohodkov, kakor jih imajo tako imenovani polkmetje (v glavnem nekvalificirani), niti nimajo po osemurnem delu za strojem možnosti dodatnega zaslužka na drugem delovnem mestu, kot na primer uslužbenici. Prav zaradi tega, ker vidijo možnost za svoj obstoj le v tovarni, rešujejo svoje probleme na tako radikalen način. To je verjetno tudi vzrok fenomenu parcialne prekinitve dela, pa tudi dejstvo, da so v mnogih primerih sindikalne in partijske organizacije in celo delavski sveti, če že ne dobrohotno, pa vsaj pasivno spremljali tok dogajanja.

Pri takšnih pogojih je najpogostejši motiv za prekinitev dela — zahteva po višjih osebnih dohodkih, v bistvu zahteva po uresničenju proklamiranih principov — da se dobi tisto, kar je ustvarjeno z delom. Praktično so to izredni ukrepi, da bi spremenili položaj pod-

jetja, tako v skupni delitvi, kakor v odločanju o delitvi.

Osvetlitev primerov prekinitve dela na tak način pa še malo ne opravičuje takih postopkov. Opozarja pa na vrsto problemov in na določene daljnosežne posledice. V obravnavi je cela vrsta ukrepov, ki bi popravili položaj gospodarski organizaciji, pravzaprav delitve dohodka. To bo vsekakor zmanjšalo vzroke za takšne ekstremne korake, kot je prekinitev dela. Iluzorno bi bilo pričakovati, da bo to ustvarilo idealen položaj in idealne pogoje za vsak delovni kolektiv. Primerjanje na tržišču pomeni primerjanje sposobnosti samoupravljalcev, da bi zagotovili napredek. Nič ne navadnega, če se bo znašel ta ali oni kolektiv v težkem položaju, in ob tem bodo tudi nekateri pripravljeni, da prekinijo delo. Prav zato, ker idealnih situacij ni, je rešitev problema v tem, v kolikor so za to ustvarjeni pogoji, da pri reševanju zmagujejo tiste sile, ki vidijo izhod tam, kjer je edino mogoče — v delovanju samoupravljalcev.

(Po »Ekonomske politiki«)

jan Pavlič, Elza Pihlar, Vlado Plahuta, Julij Planinc, Ciril Plazl, Tone Polajnar, Franc Popit, Berto Praprotnik, Igor Pretnar, Milica Prezelj, Tone Privošnik, Franc Puhar, Miro Rebernik, Dragica Rogelj, Anton Romih, Aleksander Rozman, Marjan Rožič, Milan Rustja, Metka Škubic, Danilo Šeško, Ivo Stefančič, Peter Šular, Jolanda Švab, Mitja Švab, Stane Šventner, Jovo Tišma, ing. Cveta Tončič, ing. Tone Tribušon, Vinko Trinkaus, Niko Tušek, Franc Urevec, Stane Uršič, Andrej Verbič, dr. Ivan Verdelj, Albin Verdnik, Stefan Veselko, Oskar Vezer, ing. Franc Vide, Milan Vihar, Filip Vihtelič in Slavko Zalokar.

Predsedstvo RS ZSS

Predsednik: Franc Popit
Podpredsednik: Ivo Janžekovič
Tajnik: Franc Borštnik
Člani: Branko Babič, Tilka Blaha, Slavko Bohanec, Dolfka Boštjančič, Valentin Breznik, Lojze Capuder, Vlado Crešnik, ing. Evgen Ferluga, Lojze Fortuna, Humbert Gačnik, Olga Gliha, Jože Globačnik, Marjan Jenko, Albin Kovač, Matija Malešič, Dragica Marković, Julij Planinc, Miro Rebernik, Marjan Rožič, Milan Rustja, Ivo Stefančič, Mitja Švab, ing. Cveta Tončič, Vinko Trinkaus, Franc Urevec, Stane Uršič, ing. Franc Vide, Slavko Zalokar

Tajništvo RS ZSS

Franc Popit, Ivo Janžekovič, Franc Borštnik, Branko Babič, Slavko Bohanec, Dolfka Boštjančič, Marjan Jenko, Mitja Švab, Franc Urevec, Slavko Zalokar

Nadzorni odbor

Marjan Černe, Tončka Gospeti, Hilda Karner, Emil Kuret, Boris Šajina

Smotrnost investiranja

V 10. številki Delavske enotnosti smo v prispevku »Investicije rastejo, naraščajo pa tudi cene« opozorili na velik porast investicij, ki posredno ogrožajo rast življenjske ravni proizvajalcev. V tem prispevku smo se pomudili le pri glavnih odnosih razporeditve družbenega proizvoda, medtem ko se s strukturo investicij nismo podrobneje ukvarjali.

Krepitev gospodarske moči

S prvim prispevkom smo skušali opozoriti na dejstvo, da pretirana investicijska in proračunska potrošnja ogrožajo rast življenjske ravni. Tokrat pa bi radi opozorili, da bo tudi zmanjšanje investicijske potrošnje ogrozilo življenjsko raven, če bomo investirali nepreudarno, če bo cilj investiranja porast proizvodnih sredstev, povečanja števila zaposlenih, ne pa povečanja produktivnosti in rentabilnosti.

DELAVCI INDUSTRIJE SRS po izmanskem delu

Procent delavcev v izmeni			Izmenski koeficient	% izrabe kapacitet
prva	druga	tretja		
72	21	7	1,43	51
68	23	9	1,44	52
69	24	7	1,45	53
69	24	7	1,45	53
69	24	7	1,45	53

Iz objavljene tabele lahko povzamemo nedvomno zaključek, da so bile naše investicije predvsem ekstenzivne, ne pa tudi intenzivne. Povečali smo le gospodarske zmogljivosti, nismo pa dosegali večjega izkoriščanja. Zato lahko mirno trdimo, da se nam ravno na področju izkoriščanja že izgrajenih kapacitet odpirajo še velike možnosti.

Odpravljanje »ozkih grl«

Naslednji problem investiranja je njegova perspektivna gospodarska smotrnost, rentabilnost in sposobnost vključevanja v mednarodno menjavo. Če imajo gospodarske organizacije samo sredstva za delne investicije, za odpravljanje nekaterih ozkih grl in le za razširjanje kapacitet na isti tehnični opremljenosti in tehnologiji, potem zanesljivo nimajo perspektive, da se bodo uspešno spoprijele s konkurenco na mednarodnem tržišču.

V politični ekonomiji obstoja termin moralne obrabe strojev, kar z drugimi besedami pomeni, da se v vsakim letom zmanjša rentabilnostna stopnja strojev, da pomeni predolga proizvodnja na istih strojih z vsakim letom večji padec pod mednarodno raven. In če imamo pri tolikšni iztrošenosti osnovnih sredstev, kot je v Sloveniji, možnost le delnih rekonstrukcij, ali potemtakem nismo obsojeni, da bomo s skromnimi investicijskimi možnostmi že v obstoječe kapacitete sicer izboljševali trenutne zmogljivosti, ne bomo se pa s tem približevali mednarodnim proizvodnim normativom. Ali so potemtakem dolgoročni programi rekonstrukcij, ko ne gre za temeljno preobnovo kapacitet, organizacije in tehnologije, že vnaprej obsojeni samo na delni uspeh? Kajti v teh letih bo v svetu napravljen tako velik korak, da ga mi, če imamo tu le omejene možnosti, ne moremo dohiteti.

Prav zato se vsiljuje vprašanje, ali ne bi bilo ekonomsko bolj smotrno, da bi pomembnejše rekonstrukcije opravili hitro, v kratkem roku, ne pa da se njihove izvršitve vlečejo tudi deset let. V tako dolgi dobi pridemo v položaj, ko z izgotovljeno rekonstrukcijo ugotovimo, da smo dogradili zastarelo podjetje.

Nekateri razlogi za ekstenzivno investiranje

Po vsem zapisanem bi lahko zaključili, da pri nas v številnih delovnih organizacijah in nekaterih gospodarskih panogah nimamo realne osnove, da bi dohajali tehnični napredek proizvodnje v svetu. Za to imajo številne delovne organizacije in proizvodne panoge na razpolago premalo sredstev.

Ob tem se nam vsiljuje izredno pomembno vprašanje: Ali je ekstenzivno investiranje poli-

Spoznanje, da bi morali investirati preudarno, da bi morale investicije temeljiti na preciznih izračunih in jasnih obvezah, ni od včeraj. O tem smo že tudi pisali, žal pa nas nekateri številčni pokazatelji prepričujejo, da v preteklosti nismo tako ravnali. Tabela, ki jo objavljamo, nam kaže, da v šestih letih skorajda nismo uspeli spremeniti razmerij zaposlenih v prvi, drugi in tretji izmeni. V šestletnem obdobju smo samo za 3 odstotke povečali odstotek zaposlenih v drugi izmeni, medtem ko je število zaposlenih v tretji izmeni ostalo nespremenjeno.

tika delovnih organizacij, ali pa zato obstojijo objektivni razlogi izven delovne organizacije?

Prav gotovo drži ugotovitev, da delovne organizacije niso glavni krivec za razširjeno fronto investicij, da te investicije nastajajo v glavnem izven delovnih organizacij, da so takšne investicije posledica odločitev federacije, republike, okraja, občine in le v majhni meri delovne organizacije, ali poslovne združenja. Če hočemo torej ekstenzivno fronto investicij zajezi, potem je treba spremeniti

ti investicijsko politiko pri vseh faktorjih izven delovne organizacije.

Bilo bi seveda iluzorno, če bi pomislili, da je mogoče vse te investicije odpraviti, predvsem še tiste, ki naj zagotavljajo energetska, surovinska bazo, in neskladja med panogami. Toda zanesljivo pa bi bilo treba odpraviti vse tiste investicije, ki temeljijo na nepoznavanju tržišča, kar ima za posledico izgradnjo prevelikih zmogljivosti in zato posredno tudi manjše izkoriščanje zgrajenih kapacitet. Takim odločitvam pa ne bo truje volja samoupraviteljev, temveč kratkovidni interesi posameznikov in politično teritorialnih enot, ki menijo, da bodo okrepile svojo materialno osnovo samo z izgradnjo novih tovarn. Misel, da je vsaka tovarna že izvor dohodka, pobijajo dejstva, da moramo na leto kriti 45 milijard izgub v gospodarstvu, to misel zavrača spoznanje, da se nekatere delovne organizacije lahko vzdržujejo na meji rentabilnosti samo z nizkimi osebnimi dohodki proizvajalcev.

Pojavi »bilancističnega« gospodarstva

Prav gotovo ima razširjena fronta investiranja, ki ne teži k intenzivnemu izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti, svoje globlje vzroke. **Neprehtane,**

ekonomsko problematične investicije in gospodarjenje mora imeti ugodno klimo, da sploh lahko uspeva. Temu mora biti prilagojen sistem delitve med delovno organizacijo in družbo, kati v nasprotnem primeru bi vsa nerentabilna podjetja ne mogla niti životartiti in bi jih — ali sanirali, ali ukinitili.

Toda, ker je sistem delitve med delovno organizacijo in družbo, predvsem pa vse številne olajšave in izjeme, ki gredo na račun nerentabilnih delovnih organizacij, prilagojen ravno njim, zato so mogoče tudi nerentabilne, premalo smotrne investicije.

Razlogi za to so tudi v generalnih olajšavah. Iz razpoložljivih podatkov je mogoče razbrati, da so delovne organizacije iz 46 različnih dejavnosti osvobodene — v celoti ali delno — vplačili prispevka iz dohodka.

Hkrati ob tem uživajo olajšave glede plačevanja obresti na poslovni sklad delovne organizacije iz 99 dejavnosti. Delovne organizacije iz 35 dejavnosti pa sploh ne plačajo obresti na sredstva svojih poslovnih skladov. To pomeni, da najdemo za vsako slabo organizirano delovno organizacijo tak instrumentarij, da je bilancno rentabilna.

Da pa lahko tak izpad iz dohodka izravnamo, je seveda potrebno, da vzamemo sredstva tisti delovni organizaciji, ki bolje gospodarji. Tako smo še pred nedavnim premočnikom, lesno predelovalno industrijo itd. oproščali nekaterih obveznosti, ker so to nerentabilne, ali nizko rentabilne gospodarske panoge, hkrati pa smo pobirali tu znatna sredstva iz izrednega prispevka na dohodek. Panogi, ki smo priznavali nizko rentabilnost, smo hkrati zajemali ekstra dobiček.

V bilanci se vse to izravna in za nekatere je problem razrešen.

Nosilci investicij

	1958	1959	1960	1961	1962
Federacija	38	43	37	37	31
Socialistična republika	7	8	7	7	9
Okraj	5	5	5	4	4
Občina	12	11	13	13	16
Gospodarska organizacija	31	27	31	30	30
Ostale organizacije	6	5	6	8	8
Bančna sredstva	1	1	1	1	2

Namesto, da bi razširjali osnovo, da bi dopuščali razvoj najbolj rentabilnim, najbolj organiziranim in najbolj perspektivnim delovnim organizacijam, gradimo nove tovarne in se ogrevamo za misel, da bi jih za tri leta oproščali družbenih obveznosti.

Z drugimi besedami to pomeni, da bi nove, najbolj opremljene tovarne v najbolj interesantnem obdobju, ko so po opremljenosti najbližje mednarodnemu povprečju in bi morale dajati največje dohodke, uspravili in jih začeli obdavčevati takrat, ko bo njihova oprema že zastarela.

Ob tem se postavlja zelo umestno vprašanje: Če nova tovarna z najbolj moderno opremo, z idealno razporeditvijo strojev, s primernimi prostori, ne more zdržati tekme s tehnično izbrablenimi podjetji, zakaj jo potem sploh zgradimo? In naprej: Ali je sodobna tovarna samo novo poslopje, novi stroji, ali pa je tudi zagotovljen moderen tehnološki proces?

Zdi se mi, da predvsem na slednje pri nas premalo mislimo.

Prav zato tudi investicije niso vedno dovolj premišljene. Bolj kot v primernost in rentabilnost investicij je pogled proizvajalcev usmerjen v to, kako priti do sredstev. Kajti glavno je imeti sredstva, dobiti sredstva pod kakršnimi koli pogoji. Nihče od tistih, ki so investirali, nobena še tako slabo pretehtana naložba ni nosila v sebi krutih gospodarskih posledic. Tako ali drugače, vsakomur smo pomagali na zeleno vejo.

Posledice nedomišljenih ekonomskih izhodišč

Iz vsega zapisanega bi lahko povzeli zaključek, da obseg investicij ne more biti neomejen, da vsako pretiravanje realnih možnosti zanesljivo pomeni zmanjševanje standarda,

Investicijska fronta in apetiti se širijo, kajti kolikor je tovarn, toliko je rentabilnih podjetij. Za tistih 45 milijard letne izgube pa se najbrž ne kaže razburjati.

Položaj delovne organizacije pri investicijah

»Bilancističnemu« gospodarstvu je seveda podrejena tudi investicijska potrošnja. Namesto, da bi bila gospodarska organizacija osnovni nosilec sredstev za razširjeno reprodukcijo, so to vlogo prevzele teritorialne skupnosti. Naslednja tabela nazorno kaže, da niti tretjina investicijskih sredstev ne preostane gospodarskim organizacijam, da imajo dvakrat več sredstev za investicije federacija, republika, okraj in občina, kar prav gotovo podpira ekstenzivnost in neintenzivnost investiranja.

	1958	1959	1960	1961	1962
Federacija	38	43	37	37	31
Socialistična republika	7	8	7	7	9
Okraj	5	5	5	4	4
Občina	12	11	13	13	16
Gospodarska organizacija	31	27	31	30	30
Ostale organizacije	6	5	6	8	8
Bančna sredstva	1	1	1	1	2

Pri investiranju ne delujejo avtomatični zakoni, več kot bomo investirali, večji bo realni dohodek, večji bo standard. Dogaja se, da investicije ne vračajo vloženih sredstev, da zaradi takšnega investiranja trpi širša delovna skupnost, kajti nerentabilno gospodarstvo je mogoče reševati samo s prelivanjem sredstev, da jemlješ bolj produktivnemu in daješ drugemu, ki je nerentabilen.

Tudi zmanjševanje investicijske fronte, za kar govori vrsta razlogov, nam avtomatično ne zagotavlja porasta standarda. Premalo smotrne, nedomišljene naložbe lahko še nadalje povzročajo, da bomo veliko vlagali v zidove, manj v opremo, da se bo vrednost osnovnih sredstev večala, padala pa izkoriščenost vloženih sredstev.

S premajhno izkoriščenostjo osnovnih sredstev se ne bomo nikoli približali mednarodnemu povprečju, nikoli se ne bomo uspešno, enakopravno vključili v mednarodno menjavo, pa čeprav bomo za investicije porabili večji odstotek narodnega dohodka kot razvite države.

Praksa kaže, da vsakdo preudarnje ravna s svojim denarjem kot pa s tujim. Če bodo delovne organizacije temeljni nosilci sredstev za investicije, če bodo obračale svoj denar, potem bodo tudi čedalje bolj preudarno gospodarile. S spoznanji, z izračuni, s težkimi posledicami bo rasla smotrnost investicij.

S preveliko obzirnostjo, z željo, da bi prav slednjemu podjetju ustvarili z delitvijo takšne pogoje, da bi lahko pozitivno zaključilo letno bilanco, z vsemi mogočimi olajšavami bomo samo uspravili občutek, da v delovni organizaciji dobro gospodarijo. S tem bomo uspravili lastne sile, samoupravitelji ne bodo dovolj prizadevno iskali notranjih rezerv in posledice bodo manjši proizvodni rezultati.

Ce hočemo, da bo kdo znal plavati, ga je treba spraviti v vodo.

Se nihče se ni navadil plavati na suhem ali v mlakuži!

VINKO TRINKAUS

Slišala sem, da škofjeloška tovarna klobukov »Šešir« v Švici kupuje zajčje kože z oznako Made in Yougoslavie, ker jih doma ne dobi. Brala sem, da je proizvodni plan celjske Cinkarne ogrožen, ker ji rudnik v Trepči zaradi izvoznih obveznosti ne pošilja zadosti surovega cinka. Na lastna ušesa pa sem poslušala številne probleme, ki jih ima tovarna »Iskra« zaradi neurejene preskrbe z domačimi surovinami. Tudi v tem primeru je kriv čezmerno izvoz.

Prepričana sem, da ti primeri niso osamljeni, da so posledice v vseh prizadetih kolektivih približno takšne kot v »Iskri« in da enako usodno vplivajo na celotno naše gospodarstvo in morda tudi na našo devizno bilanco. Zato menim, da bi se bilo treba v širšem krogu še kdaj pogovoriti o preskrbi s surovinami in polizdelki, četudi se je zadnje čase že precej izboljšala.

PREDRAGO PLAČUJEMO NEREDNO PRESKRBO S SUROVINAMI

»Iskra je z več proizvajalci motornih vozil sklenila dolgoročne kooperacijske pogodbe za dobavo avtoelektrične opreme. Pristala je na izredno stroge pogodbenne klavzule, ker je bila pač prebrana, da se bo lahko redno oskrbovala z bakrenimi, medeninastimi in aluminijevimi in drugimi polizdelki ter surovinami, ki jih dobavljajo domača podjetja barvne in črne metalurgije.

Nakopala pa si je sloves nesolidnega kooperanta. Dobavnih rokov ne izpolnjuje, prav tako ne pošilja dogovorjenih količin izdelkov. Naročniki dinam in starterjev včasih v Novi Gorici, kjer izdelujejo avtoelektrično opremo, cele dneve čakajo na vsak nov proizvod, da ga čimprej pošljejo svoji tovar-

ni in s tem zmanjšajo gospodarsko škodo, ki jo povzroča »Iskra« s svojim nesolidnim poslovanjem.

»Iskra« ima na vesti, da je Crveni zastavi za dalj časa zastala finalizacija vseh vozil, to je lahkih kamionov, »fičkov« in Fiatov 1300, ker ni pravočasno odposlala naročenih pošiljk. V mariborski tovarni TAM so zaradi podobnih vzrokov čakali na finalizacijo avtobusi in tovornjaki. Industrija traktorjev in motorjev v Zemunu pa prav tako po Iskri krivdi ni mogla družbenega kmetijstva oskrbeti s traktorji za spomladansko setev. Zaradi tega se je delo zavleklo; setveni plan so namreč naročniki sestavili na podlagi predvidene izpolnitve mehanizacije.

To so samo dejstva, grobo opisana, ki bi jih ekonomski pokazatelji prikazali nemara še v veliko bolj žalostni luči...

Brez krivde - krivi!

Ne mislite, da se v »Iskri« ne trudijo, da bi postali solidni kooperanti. Pri sklepanju pogodb z dobavitelji surovin in polizdelkov so se poskušali s penali zavarovati pred nerednim pošiljanjem blaga, toda ti o kakršnihkoli sankcijah niso hoteli slišati. Izgovarjali so se pač na izvozne obveznosti. Tako je tovarna ostala brez slehernih zagotovil, da bodo naročila v roku izpolnjena.

Posledice:

Valjarna bakra v Sevojnem pri Užicih naj bi letos »Iskri« dobavila 1300 ton raznih polfabrikatov. V prvem četrtletju 370 ton. Do zdaj je Iskra — smo pa sredi aprila — dobila iz Sevojnega vsega skupaj 12 ton blaga na račun lanskoletnih neizpolnjenih obveznosti ter 27 ton pločevine, vlečenega bakra in medenine na račun letošnjih dogovorov. Zaradi tega niso bili prikrasani samo kolektivi, ki izdelujejo motorna vozila, ampak tudi »Iskra«. Tovarna avtoelektrike v Novi Gorici je morala ustaviti proizvodnjo vseh izdelkov iz teh surovin. S tem pa je med planom in njegovo realizacijo že v prvem četrtletju nastala 570-milijonska razlika. Seveda negativna.

Tolikšna je škoda v eni sami tovarni, ki jih združuje Iskra...

Proizvodni program tega integriranega velekombinata elektroindustrije je letos izredno napet, saj so brez večjih investicij predvidevali, da se bo dohodek povečal od lanskoletnih 31 milijard na 48 milijard dinarjev oziroma za polovico. Vse tovarne so prisiljene vsak dan dobro izkoristiti, če naj do konca leta opravijo planirane naloge in izpolnijo proizvodni in finančni plan.

Izhod, ki ni izhod

Skoraj bi lahko rekli, da »Iskra« vsak dan intervenira pri dobaviteljih. Velikokrat pa se ti izgovorijo, češ da so pač morali blago poslati tujim naročnikom in da naj zato »malo« počakajo. Nihče zaradi »Iskrine« zadrege ne spi slabo. Ko so v Sevojno telefonično urgirali zavoljo medeninastih palic, jim je komercialni referent »tovariško« svetoval: »Obrnite se na firmo Tonolli v Milanu. Pred nekaj dnevi smo jim poslali več vagonov medenine. Mislim, da vam jo bodo lahko hitro dostavili. Saj res ne gre, da bi proizvodnja obstala zaradi pomanjkanja surovin.«

»Iskra« torej hočeš-nočeš mora uvažati surovine in polfabrikate iste kakovosti in dimenzij, kot jih domača industrija — izvažajo. Toda pri tem ima spet probleme. Za uvoz so potrebne devize. Do teh pa zelo težko pride. Jugobanka ji je 11. aprila 1964 odobrila prvo kvoto deviz in samo uvidevnosti tujih doba-

viteljev se ima zahvaliti, da ni proizvodnja večkrat zastala. S tem pa si je kolektiv naprtil več deviznih prekrškov na glavo, ki ne bi bili potrebni, če bi res že enkrat dobro premislili in preračunali, do kod je izvoz gospodaren in zagotovili, da zaradi izvoza surovin in polfabrikatov ne bi trpela domača industrija, ki jih potrebuje za finalizacijo svojih izdelkov.

Sedanja izvozno-uvozna politika bi bila na mestu, če bi s tem, da enake surovine in polfabrikate izvažamo in obnem uvažamo, izboljšali devizno bilanco, toda v to marsikdo ne verjame.

»Iskra« že precej svojih izdelkov izvažajo. Po vseh ekonomskih zakonih pa je gospodarnejše izvažati končne izdelke kakor surovine in polizdelke, ker je vane vložena več opredmetenega in fizičnega dela, ki jim povečujeta vrednost...

Isto bi lahko rekli za izvoz surovega cinka in hkratni uvoz, za izvoz in hkratni uvoz zajčjih kož... In morda še nekaterih surovin.

Dvakrat hujši problem

V Iskri menijo, da je problem dvakrat hujši, ker je izvoz večinoma usmerjen na vzhod, medtem ko se za vse, kar potrebujejo, obračajo na zahod. Valuta, ki jo dobivamo za izvažanje bakra, aluminija in drugih metalov, nam torej ne koristi za uvoz istih metalov... Italija, Švica in Zahodna Nemčija, s katerimi se je Iskra letos povezala, da ji ne bo delo zastalo, so področja čvrste valute.

Kot je znano, se Iskra ozko specializira, kolikor se že ni. Temu ustrezno izpolnjuje strojni park s specialnimi stroji, katerih zaradi kompliciranosti ni mogoče uporabljati za drugo proizvodnjo. Se pravi, da v Iskri proizvodnje ni moč na hitro preusmeriti, v bodoče pa bo še težje. Potemtakem bo treba to-

varno redno oskrbovati z vsem, kar potrebuje. Čim bolj komplicirana bo proizvodnja, tem več materialov bo potrebovala oziroma tem širši bo njihov spekter. Če se bo torej oskrba z reprodukcijami materialom zatikala, utegne to še bolj prizadeti ne le »Iskro«, ampak vse njene kooperante in kupce finalnih izdelkov.

Upravičeno se v »Iskri« sprašujejo, kam jih bo privedlo, če se oskrba ne izboljša. Letos bo začela obratovati v Kranju nova tovarna telefonije. Zgradili so jo večidel z inozemskimi investicijskimi krediti, ki jih obvezujejo, da bodo morali izvažati več telefonskih aparatov in naprav, kot bi bilo ekonomsko zdravo. Najeli pa so tudi nekaj dinarskih kreditov kratkoročnega značaja, ki jih bo treba v nekaj letih vrniti. Obe obveznosti bosta kolektivu prva leta zelo zmanjševali dohodek in seveda tudi čisti dohodek ter sredstva za družbeni standard. Na to so pripravljeni in s tem so se sprijaznili. Skrbijo jih pa, kakšen bo finančni uspeh te nove tovarne, če ne bo redno dobivala potrebnega reprodukcijskega materiala od domačih tovarn ali pa pravočasno deviz za uvoz.

Kolektiv lahko samo - upa

Poskusi, da bi dobavitelje primorala k rednejši oskrbi, so kakor rečeno, propadli. Tudi po pravni poti jih ne more prisiliti, da bi postala bolj uvi-

devna do »Iskre« in njenega širokega kroga koperantov, ki se jim proizvodnja prav tako zatika kakor »Iskri«, če le-tej zmanjka surovin ali polfabrikatov. Toliko pa so vendarle na boljšem, da so že letos v prvem četrtletju dobili od nje na račun zamujenih rokov več milijonov dinarjev, »Iskra« pa od svojih liferantov niti dinarja. Do konca leta bodo ti penali porasli za težke milijone, če se stanje ne izboljša. »Iskra« jih bo plačala, ker jih pač po pogodbi mora plačati. Toda ti penali bodo samo simbolična oddolžitev za nastalo škodo.

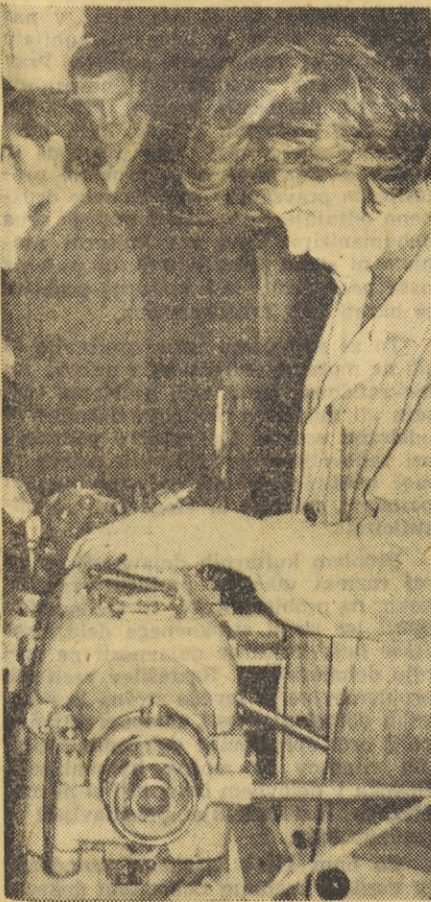
Toča očitkov, ki leti na »Iskro« zaradi kooperacijskih nesolidnosti, pa bo še dalje padala, kajti problem presega moči tega združenega kolektiva, ki bi mu po drugi strani lahko dali vse priznanje za dobro gospodarjenje, saj je po integraciji z malenkostnimi dodatnimi investicijami povečal dohodek od 18 na 31 milijard, če uresniči letošnje načrte, pa na 48 milijard. Predvsem z izkoriščanjem notranjih rezerv, kar je v dobršni meri omogočila ozka specializacija. Prav ta ista ozka specializacija pa njim samim in mnogim drugim povzroča hude gospodarske glavobole.

Začarani krog?

Ne, samo tako se zdi.

»Iskra« je s problemom seznanila izvršni svet SRS, ki je gradivo posredoval Zveznemu izvršnemu svetu. Upajmo, da ne zaman, saj ima skupnost interes, da se naše gospodarstvo in naša ekonomska moč razvijata in krepiata.

MARIOLA KOBAL

»Brez spremembe nekaterih socialnih odnosov ni možna humanizacija človeka«

USPELA KRSTNA PREDSTAVA

DANILO ŠVARA: »NINA«
12. APRIL 1964

Zadnja baletna premiera (še četrta letošnja premiera ljubljanske operne hiše), je prinesla del tistega, kar bi moralo oblikovati repertoar sleherne sezone: sodobno domače delo. Značilno je pri nas, da dobivamo največ novitet prav na baletnem odru — in ni prav, da je samo tako.

Rojstvo novega slovenskega baleta ni majhna stvar in potrebnih je mnogo požrtvovalnih ljudi, da je krst tako uspešen, kakor je bil »Nina«. Avtorja libreta — Polde Bibič in Metod Jeras — sta se odločila za znano, tudi konvencionalno snov, v osnovnih potezah enakovredno motivom o Lepi Vidi (čemu potem ime, ki zavaja k drugačnim pričakovanjem?) ter jo ponekod preobložila z dogajanjem, kar seveda ni bilo najbolje, saj je prinašalo na oder največ stereotipnega. — Glasbo je napisal Danilo Švara. Z velikim znanjem, spretno in lahkotno kompozicijsko tehniko ter dokaj širokim izborom izpovednih sredstev je ustvaril enega redkih slovenskih celovečernih baletov. Njegov opus je najbolj prepričljiv tam, kjer je ostal v izboru uporabljenega materiala kar najbolj skromen in enovit, kjer torej ni mešal

v kratkem času nekaj minut različne izrazne načine ali celo stile (npr.: 1. prizor — bolnišnica za duševno bolne ali odlomki iz 3. slike — apartmaja v hotelu itd.). Ti prehodi — naj jih situacija na odru še tako podpira — so namreč preostri in kljub virtuozi kompozicijski plati ponekod kar neprijetni za uho, ker pač nasprotujejo logiki glasbene govornice. Prav tako se poslušalec kdaj pa kdaj sprašuje, ali je prav, da je nekaj različnih odrskih situacij naslikanih z domala enako uporabljenimi sredstvi. — Vendar so to detajli, ki ne morejo zamegliti uspeha celote Svarovega baleta, ki sodi zagotovo med njegove najboljše stvaritve. Orkestralno tkivo je bogato, barvno razkošno in glasbena govornica odrsko funkcionalna kot le malokatera pri nas.

Zahtevnega dela ob Svarovi partituri se je lotil koreograf Metod Jeras in opravil svojo nalogo zares izvrstno. Videli smo sodobno izoblikovan balet, vsaj za naš oder močno nov v koreografski zasnovi balet, ki zna biti živopisen pa vendar pregleden, predvsem pa ples, ki natančno čuti utripanje muzike, ki ne šteje

taktove čez muzikalne fraze in ne postavlja viškov v trenutkih, ko ga glasba ne more podpreti. S simultanim oblikovanjem različnih plesnih skupin, domiselnimi koreografskimi rešitvami celote in doživeto izpovedanimi plesi solistov (npr.: ljubezenski ples Nine in njenega fanta iz druge slike) je ustvaril v neobloženem in zanimivem scenskem okviru Marjana Pliberška, z barvnimi tenko uglašenimi kostumi Alenke Bartlovc, kdaj pa kdaj tudi z igro luči — predvsem pa z izvrstnim plesnim ansambлом predstavilo, ki se je bomo spominjali še dolgo.

Baletni ansambel se je ob »Nini« izkazal kot že dolgo ne — kakaj naloge, ki jih je moral rešiti, so bile predvsem so-listične in nikakor ne enostavne. Tako doživeto izpovedane celote, v kateri bi sodelovali vsi do slednjega plesalca, na našem odru že precej časa nismo videli. Se posebno priznanje pa zasluži solisti — Lidija Sotlarjeva, Stane Polik, Janez Mejač in predvsem Tatjana Remškarjeva v naslovni vlogi, ki ji je prinesla novo umetniško zmago.

BORUT LOPARNIK

Samo fragmentarno razmišljanje — v zvezi s tem, da govorimo o celovitem človeku — o kulturi, glede na povezanost človekovega delovnega in prostega časa. Pogosto se namreč naša usmerjenost omejuje samo na prosti čas, čeprav je tudi ta prosti čas večkrat le podaljšek delovnega časa. Razmere, kakršne so danes v naši družbeni sredini, kažejo, da se že tako dolg delovni čas močno podaljšuje v prosti čas — nekaterim iz nje za njihov obstoj, drugim pa iz želje, da si izboljšajo svoj položaj.

Najbrž ste brali v Ljubljanskem dnevniku znameniti »Leonov seznam«, iz katerega je razvidno, za kaj potroši naš delovni človek svoj skromni zaslužek. Od svojih osebnih izdatkov porabi za kulturne potrebe samo 100 dinarjev.

S krstne predstave baleta Danila Švara »Nina«. Na fotografiji Tatjana Remškarjeva in Janez Mejač

Mislim, da je taka udeležba za zadovoljevanje kulturnih potreb minimalna, ne samo po materialni plati, temveč tudi z demokratičnega vidika.

Podatki v zadnjih treh letih nasploh kažejo, da se je začel odstotek udeležbe osebnih dohodkov za zadovoljevanje kulturnih potreb postopno zmanjševati. Leta 1961 je bila udeležba kulturnih potreb v osebni potrošnji še 7,1 %, lani pa je znašala samo še 6,1 %. Zadnji mesečni statistični podatki celo kažejo, da znaša le še 4 %.

Kulturna dejavnost seveda ni vezana samo na osebno potrošnjo, temveč tudi na splošno potrošnjo. Za primer naj povem le to, da je bilo od 1959. do 1962. iz družbenih sredstev za splošno potrošnjo porabljenih letno za kulturno dejavnost le dve milijardi dvesto milijonov. Prav tako tudi naložbe v zadnjih štirih letih — letno 743.000.000 din — dokazujejo, da je ta dejavnost zapostavljena. Če bi hoteli realizirati investicijske potrebe za kulturno dejavnost v prihodnjih sedmih letih, bi morali vložiti letno sedemkrat več kot doslej.

Kratka, problem kulturnih potreb je obenem tudi problem delitve narodnega dohodka na sredstva za osebno in splošno potrošnjo, odnosa med naložbami v gospodarstvo in negospodarstvo, kot je tudi problem prostega časa vezan na rast osebnega dohodka. Seveda, če s takega stališča gledamo na možnosti kulturnih dejavnosti, lahko ugotovimo, da so sedanje možnosti le skromne, tako glede na prosti čas, kakor glede na sredstva, ki jih imamo za to na razpolago. Zato ni mogoče kulturnega problema ozko pojmovati — zgolj kot problem kulturnih dejavnosti ali prostega časa. Poudarjam, da se kulturni problemi začno že znotraj samih delovnih organizacij, znotraj delovnega časa. Tudi ne držijo trditve, da se človek v delovnem času dehumanizira, prosti čas pa ga humanizira. Res pa je, da tehnična sredina, v kateri živimo, in dejstvo, da se naša družba vedno bolj industrializira, odpira pred nami določene, povsem nove probleme. Menim, da imamo zelo skromno razvite reflekse, da počasi ugotavljamo ta nova vprašanja, čeprav ne gre izkušnja iz drugih industrializiranih dežel uporabljati kar tako tudi za našo.

V nekem smislu lahko celo govorimo ne samo o krizi amaterizma, temveč tudi o krizi poklicne kulture, ki mora prav tako upoštevati nove odnose v industrializirani in vse bolj urbanizirani družbeni sredini, med drugim tudi nove medije. Pojav »mass-media« ima lahko tako pozitivne kakor negativne posledice. Pozitivne, ker zbližuje ljudi, jih povezuje in jim širše posreduje kulturne dobrine; hkrati pa spravlja to

družbo v nevarnost, da posameznika vkaluplja, konformira in povzroči tudi hude motnje, ker z enakimi sredstvi vpliva na različno sredino, na neenako vzgojene in neenako izobražene ljudi. To je problem, ki smo mu posvetili zelo malo pozornosti, ki ga pa ne bi smeli zanemariti.

Ce hočemo, da bo posameznik sposoben za sprejemanje bogatejših kulturnih dobrin, bo treba razviti ustrezen sistem ustanov in vrednot, poudariti vzgojo. Zato ni naključje, da se danes pri nas pogosto pojavlja zahteva, da naša šola ne vzgaja in ne izobražuje človeka samo za delo, temveč da ga tudi uči in vzgaja za prosti čas. Prav s tega stališča pa tudi mesto kulturnega delavca ni samo v ustvarjalnih kulturnih ustanovah, temveč bi moralo biti tudi v mnogih, še nedograjenih ustanovah za vzgojo naših občanov. V tem pogledu nam še močno manjka ustanov, v katerih bi bilo zaradi kompleksnosti problemov znotraj delovnega časa in v prostem času potrebno sodelovanje vseh vrst strokovnjakov in kulturnih delavcev — od sociologov, psihologov in pedagogov do zdravnikov. Resnično kulturnih teamov, ki bi omogočili tako kompleksno kulturno delo, pri nas še nismo razvili.

V tej zvezi bi bilo treba nujno razmišljati o naši kadrovske politiki, zlasti še zaradi tega, ker imamo na nekaterih področjih na videz hiperprodukcijo kulturnih delavcev, ki ne najdejo svojega mesta v doslej ustaljenih ustanovah v naši družbeni sredini.

Seveda ima ta problem globoke korenine. Bogatejšega kulturnega udejstvovanja človeka v prostem času si ni moč zamišljati brez bogatejše izobrazbe in vzgoje. A danes je v Sloveniji še 65 % prebivalstva, ki nima končane osnovne šole.

Pomanjkanje vzgoje in na splošno zelo majhno javno vrednotenje vsega, kar delamo, in naši slabi odzivi na vse, kar se dogaja okrog nas, slabi v nas občutek za dobro in lepo in izgublja se merila za vrednotenje pojavov. Prav zato moramo premagovati nevarnosti zaprtosti določenih sredin, kakršnihkoli, tudi kulturnih krogov, kajti kdor se danes zapira vase, kdor misli, da je kulturna dejavnost zgolj problem profesije, ta pravzaprav samega sebe družbeno odtuja in v bistvu samega sebe dehumanizira. Zato naš kulturni problem ni samo primitivizem, ki je izraz naše zaostalosti, naš kulturni problem je hkrati tudi aristokratizem.

To so nedvomno taka vprašanja, ki jih ne moremo razreševati z nekimi demokratičnimi gesli; tudi problema večje ali manjšega osebnega dohodka in udeležbe osebne ter splošne potrošnje pri zadovoljevanju kulturnih potreb ni moč urediti z nekimi kulturno-bojnimi parolami, tako da bi vloga kulture mistificirali.

Problem kulturnih dejavnosti se torej razteza tako na problem sredstev kakor na problem vzgoje in vrednotnih meril ter zlasti strokovnega dela, brez česar naše kulturne dejavnosti ne morejo dohajati časa. Razrešitev vseh teh problemov pa je seveda možna le v pogojih demokratičnosti, samoupravljanja, kajti brez spremembe določenih socialnih odnosov ni možna humanizacija človeka v delovnem času, niti si ni moč njegove humanizacije predstavljati v prostem času.

To nam kljub visokemu standardu in visokim osebnim dohodkom dokazujejo primeri iz najbolj razvitih dežel. Začarani krog med proizvodnjo in potrošnjo nas v družbi, kjer je proizvajalec ločen od potrošnika, vodi tudi v začarani krog kulture, ki se ga da razrešiti samo tako, da je proizvajalec in potrošnik sočasno tudi upravljalca proizvodnje in potrošnje.

Zato menim, da je problem samoupravljanja naš ključni problem, ki pa se začne pri delavcu na delovnem mestu, pri njegovem tamkajšnjem položaju. Samo v povezavi delovnega časa s prostim časom in v njuni medsebojni odvisnosti je treba iskati izhod iz tega, nekoliko že utrujajočega govorjenja, da so potrebne neke spremembe, ne spremenimo pa ničesar.

V razpravljanju o naši kulturni dejavnosti so opazni pojavi, ki imajo značaj nekakih verskih bojev izpred vojne, med klerikalci in liberalci, skorajda religiozno obeležje. V imenu morale nekateri uporabljajo sredstva, ki niso moralna, in v imenu demokratičnosti se poslužujejo nedemokratičnih sredstev. Znano pa je, da je treba nekoga ocenjevati ne samo glede na cilj, ki ga razglašča, temveč tudi po tem, kakšna sredstva pri tem uporablja.

IVO TAVČAR

(Iz razprave na kongresu Zveze Svobod)

Slabe volje za uro in pet minut

REVIJA MLADIH PEVCEV
NA GR

V medlem soju dveh odsluženih gledaliških reflektorjev je 6. aprila zvečer nastopilo v veliki hali Gospodarskega razstavišča v Ljubljani dvanajst mladih pevcev, ki naj bi ob spremljavi Aca Müllerja po dolgem času vsaj malce zadovoljili številne ljubljanske ljubitelje popevk in zabavne glasbe. Glede na veliko sušo na področju prirejanja takih, zlasti kvalitetnih glasbenih večerov (mimo programa RTV) ni čudno, da je bila velika hala Gospodarskega razstavišča dokaj dobro zasedena, in da je bila istočasno Slovenska filharmonija na pol prazna, čeprav sta v njej nastopala dva priznana mojstra: flavtist Fedja Rupel in odlični pianist iz Udin Nino Gardi.

Žal večer popevk na GR ni navdušil nikogar, četudi skoraj v večini »teenagerska« publika še zdaleč ni bila zelo zahtevna, saj je večkrat nagradila z nemajhnim aplavzom celo izvajanje nastopajočih, ki je človeka močno spominjalo na škrpanje odsluženega juke boxa, v katerem se že dolgo časa sučejo prav tako odslu-

žene — in že kot nove povsem nemogoče — gramofonske plošče.

Ansambel Aca Müllerja — klavir, tolkala in štiri električne kitare — bi s svojimi solo točkami, pa tudi spremljavo, prav gotovo bolj sodil na plesni oder kakšnega majhnega in po možnosti bolj zakonitega obmorskega mesteca v vročih dneh julija in avgusta, kot pa pod kupolo GR. Nočemo podcenjevati njegovih kitar, toda zelo se je, da njihovi lastniki ki resno tekmujejo med seboj, kdo bo glasnejši, komu bo bolj uspelo preglasiti solista. Poslušalec pogosto ni vedel, ali želi ansambel spremljati pevca, ali hoče morda pevec le sem in tja dopolniti ansambel. Tako smo na primer Lidijo Kodrič samo gledali pred mikrofonom, njen glas pa — govorilo se je, da poje — žal ni prodrlo do naših ušes.

Tudi ostalih enajst pevcev (Barbara Jarc, Ivanka Krašovec, Marjana Dimitrijevič, Lado Leskovic, Pero Dimitrijevič, Rafko Irgolič, Mojca Hren, Milan Sobota, Katja Levstik, Vlado Bizjak in Irena Kohont) ni kot celota navdušilo številnih poslušalcev. Prijetno je presenetila le najmlajša in doslej skoraj neznan pevkica Mojca Hren, ki je s svojim samozavestnim nastopom, polnim prijetnim glasom ter presenetljivo nadarjenostjo za interpretacijo, upravičeno najbolj navdušila številne poslušalce. Kot pevki sta izstopali in prevzeli prisotne še priljubljena Irena Kohont ter Ivanka Krašovec. Ostalim nastopajočim pa ni pomagala niti repertoar Helen Shapiro, lepe obleke in mladost. Peti — četudi popevke — je treba znati.

V opravičilo nastopajočim moramo povedati, da je bilo ozvočenje vse prej kot zadovoljivo. Program je trajal le uro in pet minut, kar pa šteje mo seveda celotni prireditvi samo v prid.

Ob koncu se je seveda treba vprašati: Kdo je odgovoren za tako nizko muzikalno raven te prireditve? Morda je del odgovora vsebovan v podatku, da prireditelji niso bili glasbeniki, temveč Okrajna zveza za kulturno dejavnost okraja Ljubljana.

Ob koncu se je seveda treba vprašati: Kdo je odgovoren za tako nizko muzikalno raven te prireditve? Morda je del odgovora vsebovan v podatku, da prireditelji niso bili glasbeniki, temveč Okrajna zveza za kulturno dejavnost okraja Ljubljana.

Kulturna dejavnost seveda ni vezana samo na osebno potrošnjo, temveč tudi na splošno potrošnjo. Za primer naj povem le to, da je bilo od 1959. do 1962. iz družbenih sredstev za splošno potrošnjo porabljenih letno za kulturno dejavnost le dve milijardi dvesto milijonov. Prav tako tudi naložbe v zadnjih štirih letih — letno 743.000.000 din — dokazujejo, da je ta dejavnost zapostavljena. Če bi hoteli realizirati investicijske potrebe za kulturno dejavnost v prihodnjih sedmih letih, bi morali vložiti letno sedemkrat več kot doslej.

Kulturna dejavnost seveda ni vezana samo na osebno potrošnjo, temveč tudi na splošno potrošnjo. Za primer naj povem le to, da je bilo od 1959. do 1962. iz družbenih sredstev za splošno potrošnjo porabljenih letno za kulturno dejavnost le dve milijardi dvesto milijonov. Prav tako tudi naložbe v zadnjih štirih letih — letno 743.000.000 din — dokazujejo, da je ta dejavnost zapostavljena. Če bi hoteli realizirati investicijske potrebe za kulturno dejavnost v prihodnjih sedmih letih, bi morali vložiti letno sedemkrat več kot doslej.

Kratka, problem kulturnih potreb je obenem tudi problem delitve narodnega dohodka na sredstva za osebno in splošno potrošnjo, odnosa med naložbami v gospodarstvo in negospodarstvo, kot je tudi problem prostega časa vezan na rast osebnega dohodka. Seveda, če s takega stališča gledamo na možnosti kulturnih dejavnosti, lahko ugotovimo, da so sedanje možnosti le skromne, tako glede na prosti čas, kakor glede na sredstva, ki jih imamo za to na razpolago. Zato ni mogoče kulturnega problema ozko pojmovati — zgolj kot problem kulturnih dejavnosti ali prostega časa. Poudarjam, da se kulturni problemi začno že znotraj samih delovnih organizacij, znotraj delovnega časa. Tudi ne držijo trditve, da se človek v delovnem času dehumanizira, prosti čas pa ga humanizira. Res pa je, da tehnična sredina, v kateri živimo, in dejstvo, da se naša družba vedno bolj industrializira, odpira pred nami določene, povsem nove probleme. Menim, da imamo zelo skromno razvite reflekse, da počasi ugotavljamo ta nova vprašanja, čeprav ne gre izkušnja iz drugih industrializiranih dežel uporabljati kar tako tudi za našo.

V nekem smislu lahko celo govorimo ne samo o krizi amaterizma, temveč tudi o krizi poklicne kulture, ki mora prav tako upoštevati nove odnose v industrializirani in vse bolj urbanizirani družbeni sredini, med drugim tudi nove medije. Pojav »mass-media« ima lahko tako pozitivne kakor negativne posledice. Pozitivne, ker zbližuje ljudi, jih povezuje in jim širše posreduje kulturne dobrine; hkrati pa spravlja to

Kulturna dejavnost seveda ni vezana samo na osebno potrošnjo, temveč tudi na splošno potrošnjo. Za primer naj povem le to, da je bilo od 1959. do 1962. iz družbenih sredstev za splošno potrošnjo porabljenih letno za kulturno dejavnost le dve milijardi dvesto milijonov. Prav tako tudi naložbe v zadnjih štirih letih — letno 743.000.000 din — dokazujejo, da je ta dejavnost zapostavljena. Če bi hoteli realizirati investicijske potrebe za kulturno dejavnost v prihodnjih sedmih letih, bi morali vložiti letno sedemkrat več kot doslej.

Kulturna dejavnost seveda ni vezana samo na osebno potrošnjo, temveč tudi na splošno potrošnjo. Za primer naj povem le to, da je bilo od 1959. do 1962. iz družbenih sredstev za splošno potrošnjo porabljenih letno za kulturno dejavnost le dve milijardi dvesto milijonov. Prav tako tudi naložbe v zadnjih štirih letih — letno 743.000.000 din — dokazujejo, da je ta dejavnost zapostavljena. Če bi hoteli realizirati investicijske potrebe za kulturno dejavnost v prihodnjih sedmih letih, bi morali vložiti letno sedemkrat več kot doslej.

Kulturna dejavnost seveda ni vezana samo na osebno potrošnjo, temveč tudi na splošno potrošnjo. Za primer naj povem le to, da je bilo od 1959. do 1962. iz družbenih sredstev za splošno potrošnjo porabljenih letno za kulturno dejavnost le dve milijardi dvesto milijonov. Prav tako tudi naložbe v zadnjih štirih letih — letno 743.000.000 din — dokazujejo, da je ta dejavnost zapostavljena. Če bi hoteli realizirati investicijske potrebe za kulturno dejavnost v prihodnjih sedmih letih, bi morali vložiti letno sedemkrat več kot doslej.

MESTO KULTURNEGA DELAVCA v Zvezi kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije

(Nadaljevanje s prejšnje številke)

Ce nam postopoma uspe razvozlati problem na našem področju delujočih ljudi, kajti ljudje so neogibni za kakršnokoli početje, bo morda tudi dilema, ki sem jo omenil na začetku, prešla iz začaranega kroga. Ta dilema je namreč v tem, da smo večkrat v razkoraku in brez posluha za dejansko stanje in probleme kulture. Ne bi se upal trditi, da se tu stvari ne spreminjajo in da je zlasti v zadnjem času, skupaj z drugimi, tudi Zveza Svobod intenzivno posegla v to problematiko. Splet pa ni situacija tako razveseljiva, da bi jo lahko obravnavali kot rešen problem. Za zdaj stvari še zmeraj ocenjujemo ali pa jih skušamo reševati predvsem kampanjsko, eni obliki damo prednost. Forma preveč načelno ali samo kabinetno. Ugotavljamo določeno stagnacijo, govorilo se je celo o krizi naše dejavnosti. Tožimo, da so ljudje preveč zaposleni, da se preveč ukvarjajo z materialnim pridobitništvom itn., da bi lahko imeli več posluha za kulturne vrednote. Po drugi strani pa vidimo tudi polne dvorane, slišimo za intenzivno zanimanje za pesniške literarne večere, seveda pa manj za pesniške osebne vojne (kakršne je bil primer v Novem mestu, ki del naših pesnikov ni pokazal v najbolj spodbudni luči). In spet ne moremo mimo raznih anket, ki dovolj plastično opozarjajo na marsikje kritičen problem našega elementarnega šolstva, knjižničarstva; skratka na področjih, ki so pač osnova in začetki kulturnega življenja. Tudi žalostinke poedinih predstavnikov za ustreznimi finančnimi sredstvi niso zmeraj izraz nerazumevanja komunal-

nih, okrajnih in še drugih finančno-političnih instrumentov, pač pa bolj izraz nerazumevanja tistih, ki te instrumente uporabljajo tako, da je kultura odrinjena na zadnje mesto. Seveda tega problema ne smemo poslopšiti, naletimo tudi na nasprotno primere. Žal pa je zlasti elementarni del kulturnih dejavnosti take narave, da ga pač mora neko denarno omogočiti.

Skratka: imamo opraviti s precej nasprotujočimi si pojavi in marsikje tudi s precejšnjo anarhičnostjo...

Ce skušam na kratko povzeti vprašanja, ki me vznemirjajo in ki so bila tu komaj nakazana, so po mojem razvidni naslednji problemi:

Namesto prerekanja o starih, novih oblikah in o komunikacijskih sredstvih, mislimo intenzivneje na vsebino našega dela. Amaterizma ne kaže umetno vzdrževati tam, kjer nima zato pogojev, prav tako pa ga ne smemo umetno uničevati. Danes je aktualno vprašanje kvalitete amaterizma, ki prerašča okvir zasebnih hobijev. Predvsem pa se moramo izogniti posploševanju in kritičnemu (od daleč) vrednotenju tistih amaterskih skupin, ki so kvalitetne in nadeležajo razmeroma skromen radij poklicnih gledališč.

Estetsko-humanistična vzgoja je zares delovno področje klubov. Konkretneje, klub naj bi bil neke vrste iniciator, preko katerega se kažejo poglavitne kulturne težnje in potrebe določenega okolja. Klub naj ne bo samo bolj ali manj uspešno opremljena kvadratura prostora, pač pa kulturni možganski center, ki hoče izrabiti vse možnosti, ki

želi zadostiti raznorodne kulturne interese prebivalstva in hkrati opozarja na prisotnost kulture tudi vse zaspane občane. Klub je vse: od prostorov do televizorja, od predavanj do čitanja knjig, od gledaliških predstav do igranja družabnih iger. Drznem si upati, da bi vpliv takšnega kluba segel tudi do gostinskih omizij in medsebojnih odnosov ljudi. Klub je sinteza kulturnih panog, realizator kulturnih potreb in tudi kulturnega obnašanja.

Dolžnost kulturnih delavcev je, da v takšnih prizadevanjih sodelujejo, dolžnost Zveze Svobod in tistih, ki lahko vplivajo na profesionalni del članov naše organizacije pa mora biti skrb za kvalitetni nivo teh ljudi.

Da bodo vse te želje lahko realizirane, je potrebno skupno delo vseh nas, so potrebne ekipe ljudi, ki bi ugotovile stanje možnosti in potrebe kulture in bi — ne direktivno — pač pa z določeno strokovno avtoriteto in družbeno odgovornostjo obelodanjale to problematiko ter vplivale na odgovorne občinske in drugačne tovariše, da se tam, kjer se še niso, zamislijo nad celotnim človeškim, moralnim in ne samo vnanjim komercialnim profilom nekega kraja. Tudi kultura predstavlja standard in še kako nepogrešljiv del standarda.

Dovolite mi še ironično pripombo na zaključku. Od vseh mogočih kultur, od turistične do kritične, o katerih smo bili poučeni prejšnji teden, bi predlagal, da bi uvedli še eno — analitično kulturo.

MIRKO ZUPANČIČ

(Iz razprave na kongresu Zveze Svobod)

Slovenci že dolga desetletja trdimo o sebi, da smo ljubitelji knjig posebne vrste in da radi beremo. V zadnjem času pa, ko je naša ljuba Slovenija že tako preplavljena z radijskimi sprejemniki, televizorji, vsakovrstno zabavno literaturo, se malce v dvomih vprašujemo, če ta stara resnica o branju »dobrih« knjig še drži. Tako me je radovednost zapeljala na malce nenavadno popotovanje. Iz dveh ljubljanskih knjižnic sem si na slepo izpisala nekaj imen njenih članov-bralcev in jih obiskala na njihovih domovih.

Nekoristno zapravljanje časa

Bila je to čudna pot, na kateri me je neprestano spremljala drobna nevarnost, da me bo ta ali oni zaradi vsiljivosti postavil pred vrata. Ali mi navzele vrste zvencev, slepljivih izjav o literaturi in svoji ljubezni do umetnosti. Vendar se mi ni pripetilo nič takega. In celo enkrat samkrat me je neka žena, pa kar povejmo, da se piše Ana Simončič, zaprosila, naj nikar ne omenjam njenega imena.

»Zakaj,« sem vprašala. »Saj vam je branje vendar lahko v čast.«

»Oh, veste, nikomur ne povem, da toliko berem. Nekateri menijo, da je branje nekoristno zapravljanje časa.«

»Torej je bolje sedeti pri televizorju?«

Zena se je v zadregi nasmehnila. Malce je izdajal njen smehljaj, da pač ni v hiši denarja še za televizor, še bolj pa, kar je tudi razločno povedala, da pač ona in njena družina raje hodi-jo v planine.

Tovarišica Ana iz Šiške je gospodinja in mati šestih otrok. Ko me je povabila v kuhinjo, se je miza šibila od zelenjave, ki jo je pravkar prinesla s trga, najmlajša, — deklica pa je žalostno cvčila v materinem naročju.

»Kdaj pravzaprav utegnate še brati,« sem jo vprašala in se spomnila vrste svojih znancev, za katere sicer vem, da imajo mnogo dela, pa vendar ne premorejo niti toliko časa kot tovarišica Ana, da bi vsaj včasih segli po knjigi.

»Največ berem zvečer, ko vsi zaspi-jo. In na počitnicah. Zjutraj preletim časopise. Naročeni smo na TT, Tovariš, na Vjesnik u srijedu, da se še otroci privajajo srbohrvaščini. Sicer pa prelistam vse, kar mi pride pod roke. Jezim se, če ugotovim, da je kje v svetu, ali na jugu izšla lepa knjiga, mi Slovenci pa je ne izdamo. Hrvati imajo mnogo več prevodov in tako berem tudi hrvške knjige. Veste, rada berem romane in zgodovinska dela, vseh so mi predvsem Remarque, Steinbeck in — nikoli ne vem, kako se izgovori, tisti Anglež Galsworthy. Tudi Moravio prebiram, pa ta mi ne leži. Moj način življenja je drugačen od življenja, ki ga opisuje ta pisatelj.«

Tovarišica Ana iz Šiške med delom

»Koliko knjig pa preberete na mesec?«

»Povprečno eno in pol na štirinajst dni.«

»Kaj pa domače, Slovence, tudi prebirate?«

»Seveda jih. Skušam brati vse, kar dobljmo v knjižnici novega. Če je knjiga težka, malo bolj filozofska, na primer »Jaz Klavdij«, si jo prihranim za počitnice. Zvečer želim, da me branje ponese v drugi svet, da spremenim svoje okolje in čas. Zato knjiga ne sme biti preveč zahtevna. Domača dela me še posebno zanimajo in zanimivo se mi zdi, če pride na površje kaka nova slovenska pisateljica. Pravkar sem prebrala knjižico Marte Grom »Izpoved žene«. Tako življenjska je, verjetna. Ob novi knjigi Mire Miheličeve »Otok in struga« pa imam vtis, da se je pisateljica nekam spremenila in da se je v pisanju modernizirala. Sicer pa vsak pisatelj po svoje obravnava like. Tudi Ingolič mi je še kar všeč — pa saj sem vam že povedala: berem, kar pač dobi-m in kar je novega. Če bi imela mnogo denarja, bi kupovala knjige. Le malo jih imam. Saj veste, velika družina

Relacije do zvezd niso bistvene

Pri Petru Presetniku sem že prvi hip vedela, da pogovor ne bo tako lahak. Malodane že pozdravil me je z besedami: »Berem samo kriminalne romane, ker je njihova cena najbolj dostopna«, in skoraj sem že verjela, da misli resno.

Po poklicu baje nič, kot se je sam izrazil, ker nikoli ni imel prilike končati fakultete, najprej zaradi vojne, potem povojnih dolžnosti, zdaj uslužbenec v nekem podjetju, ni brebrat toliko knjig kot druge moje »žrtve«, pač pa se je vedno znova, v različnih življenjskih obdobjih, vračal k svojim ljubljanim avtorjem Tolstoj, Stendhalu, Dostojevskemu, Zweigu in grškim filozofom.

»Glejte«, pravi, »Tolstoj je čudovit. V svoji pisateljski stroki je spreten kot Paganini na violini. Njegova »Vojna in mir« pa mi je kot mlademu fantu odprla oči, kaj je to dialektika. Samo spomnite se, kako Tolstoj obravnava in opisuje v »Vojni in miru« zgodovino in družbene dogodke. Čim pa se prepusti filozofiranju (v četrtem delu na zadnjih tridesetih straneh), se zateka v mistici-zem, ki je podoben Heglovi idealistični filozofiji s posebnim poudarkom na obstoj neke višje sile, razuma... Pravzaprav pa je nekaj vredna le tista beletristika, ki je, lahko bi rekel, lahko tudi šola za življenje. Če že ne šola, pa da te prisili, da pričneš razmišljati o kaki stvari, misli, problemu in se skušaš sam dokopati do svojega stališča, ki ti bo potem, tu ali tam, nedvomno koristil.«

»Kako to mislite?«

»Vzemiva Zweigovega »Fouchéja«. V njem pisatelj opisuje junaka, pomembno zgodovinsko osebnost. Obe-nem in prav s tem literarno obarva-nim junakom pa želi prikazati ljudi, njihovo anormalnost, ki jo družba, naj bo že taka ali drugačna, potrebuje in hoče, anormalnost, ki je za praktično življenje zelo uporabna, razen v pokli-cih, ki terjajo kako konkretno delo. Tu je Zweigu uspelo poleg Fouchéjeve bio-grafije izpovedati še nekaj splošnih reči. Te so povedane tako, da bralca nehoti prislili k iskanju svojih lastnih stališč do njih. Ali, vzemimo Stendhalove ju-nake, ki so vsi v bistvu amoralni in jih pisatelj, z razliko od Zweiga, povelicu-je. Kako bi torej ob takem branju ne iskal protipola, resnice?«

»Do kakšnega zaključka ste prišli?« vprašam.

»Draga tovarišica, morda se pogo-varjava o knjigah, kajne, in ne o mo-jih življenjskih nazorih.«

Dobila sem jih sicer po glavi, ven-dar sem udarec rade volje prenesla. Presetnik, s kozarcem konjaka v roki, pa se je nagajivo nasmehnil.

Preurejena »Delavska knjižnica« v Ljubljani

PO POTI PREBRANIH KNJIG

»Prej ste omenili grške filozofe,« ga spomnim.

»Da, včasih sem prebiral Kanta, He-gla, Descartesa. Saj veste, kako je mlad človek željan znanja. No, danes še naj-raje berem grške filozofe. Nikar ne mi-slite, da se načrtno ubadam z njimi. Ravno zadnjič mi je prišlo na misel, da so tile starci v antiki vedeli sicer manj o civilizaciji, kot vemo mi danes, da pa niso vedeli nič bistveno manj od nas, kar se tiče odnosa človeka do člo-veka in človeka do sveta. Če so relaci-je med zvezdami malo daljše ali kraj-še, to ni bistveno.«

»Kaj res berete zdaj samo kriminal-ne romane?«

»Samo — ne. Toda tudi. Zakaj pa ne. Saj sem vam že rekel, da je le majhen del literature zame osebno resnično vreden.«

Kaj počno ljudje, ki ne berejo?

Ivana Travnja, tesarja v pokoju, sem v Vodica h komaj izsledila. Bilo mi je resnično žal, da nisva mogla govoriti na samem, zakaj Travnova žena in hči sta povzročili, da se je možakar že takoj na začetku najinega srečanja z blago dobrohotnostjo in sramežljivo pogrez-nil vase in le komaj povedal kaj več, kot nekaj bežnih imen in vtisov iz ve-like zbirke prebranih knjig.

Traven je že od 1939 član Delavske knjižnice v Ljubljani, pred tem pa je zahajal v Sentjakobsko. Kaj bo zdaj, ko ne hodi več v službo v Ljubljano, me je zanimalo.

Zenski sta se nasmehnila.

»Oh, kaj pa je to, do Ljubljane je samo osemnajst kilometrov, kajne, oče, pa tudi, če bi jih bilo petdeset, saj imamo kolo pri hiši.«

»Kaj pa berete?« sem vprašala.

»O, zadnje čase tudi kriminalne ro-mane,« ga je malce zbudila hči.

»Ko pa pri teh ni treba ničesar mi-sliti,« se je izpletel oče.

»Pa sicer?«

Začel je naštevati. Na prvo mesto sta prišla Dostojevski in Balzac. Potem Tolstoj in London. Končno je mimo-grede, sramežljivo omenil, da domačih, solzavih avtorjev, kot sta Meško in Stritar ne mara. Raje ima pa že vedre-ga Dumasa in Karla Maya, ki je vsega prebral.

»Saj ni vsega Maya v slovenščini,« povzame.

»Ne, ni ga. Tudi nemško berem. Nemščine sem se naučil že v prvi sve-tovni vojni.«

»Oče se vprašujejo,« se je spet vme-šala hči, »kaj le počno ljudje, ki ničesar ne berejo. Jezijo se na črno-bele zvezke in pravijo, da so bedasti.«

»Zakaj imate Dostojevskega najra-je?«

»Ja, težko je to povedati. Tisto v njegovih knjigah je življenje, so misli in daje misliti.«

Čeprav sem mu verjela, se mi je zdelo, da bi mi moral in bi mi tudi la-hko povedal še kaj več. Brati Dostojev-

skega samo zaradi preganjanja časa? In kaj je imel ta na pol delavec, na pol kmet s svojimi stanovskimi tovariši in sosedji vred res toliko prostega časa, da se lahko vprašuje, kaj počno tisti, ki ne berejo? Ne tiči za tem vprašanjem misel o neki plemenitosti, znanju in spodbudah, ki jih črpaš iz pisane be-sede?

Moj obisk pri Ivanu Travnju je bil vse preveč bežen, on sam vse preveč redkobeseden, da bi zvedela samo del-ček tega, zakaj so mu knjige takšne zve-ste spremljevalke.

Družina knjiž-nih moljev

Pri Stegenškovi v Šiški je v dnevni sobi precej knjig. Predvsem so mi padle v oči Jugoslovanska enciklopedija, Zbrana dela maršala Tita, nekaj Leni-novih razprav in govorov. Potem so tu leposlovne knjige in končno dela slo-venskih pisateljev in pustolovski roma-

Tovariš Stegenšek odhaja iz tovarne

ni, last dveh odrasčajočih sinov. Druge pa prebirata Bogdan Stegenšek in nje-gova žena, ki se predvsem navdušuje za poezijo in ljubezenske romane. Branje stane družino, v kateri ima vsak član svoj okus in nazore o literaturi in jih je treba upoštevati, lepe denarce. Dan-danes nanese izposojevalnina v knjiž-nici tudi že šestdeset do sedemdeset di-narjev za knjigo in če štirje ljudje be-rejo, kar nanese.

Tovariša Stegenška sem zmotila pri popoldanskem počitku in čim sem ga povprašala po knjigah, je pričel živahno pripovedovati:

»Najljubše mi je zgodovinsko čtivo in realistični, neolepšani romani. Od domačih pisateljev so mi všeč Prežih, tudi Bevk in Ingolič, pa Cankar. Toda s Cankarjem je tako, kar odkrito po-vem. Ta se ne da brati, kot se berejo ro-mani. Z vsemi njegovimi devetnajstimi ali dvajsetimi knjigami še vedno nisem prišel do konca.«

»Vam je mogoče kako delo posebno pri srcu?«

»Na to je težko odgovoriti. Vsaka knjiga ima nekaj svojega dobrega in le-pega. Zato bi se ne mogel kar tako od-ločiti in reči, ravno ta mi je najljubša in najlepša. Lahko pa trdim, da mi je zelo blizu Emil Zola.«

Tovariš Stegenšek je po poklicu ob-ratni mojster v kemični industriji, ki vsa povojna leta obiskuje šole in se iz-popolnjuje. Morala pa sem mu obljubiti, da tega povsem nadrobno ne izdam.

»Vam knjige pri tem kaj pomagajo?«

»Mislim, da. Če odštejem, kar se iz-njih naučim o svetu, ki bi ga sam nikoli ne mogel obiskati, te predvsem spodbu-jajo, dajejo vzore, včasih pa tudi po-magajo, da za nekaj ur pozabiš kruto stvarnost.«

Moje potovanje se je sicer dobro končalo, vsaj tako na zunaj, dalo pa mi je marsikaj misliti. Nisem se namreč znebila vtisa, da večina mojih »žrtev«, ki bere sicer »dobro literaturo«, počne to bolj za zabavo, da preganja čas, ali pa prebira knjige iz želje po begu iz vsakdanje stvarnosti v drug, idealen svet. Stevilo prevečenih strani namreč prav malo pomeni, če nas hkrati ne pri-vede do novih spoznanj, misli, celo znanja in spodbud...

Seveda mi še zdaleč ni prišlo na pamet, da so vsi »čitačji Slovenci« po-dobni temu skromnemu številu ljudi, ki sem jih te dni spoznala po naslovih iz dveh ljubljanskih knjižnic. Toda prav to, da so ti redni obiskovalci, člani teh knjižnic, me je privedlo do novih vpra-sanj. Kaj ni morebiti naloga naših knjižnic ne le, da izposojajo knjige, po-birajo izposojevalnino, pišejo statistike in poročila, tudi ta, da vplivajo, celo vzgajajo svojo publiko, pa naj se sliši besedica »vzgoja« še tako čudno. Pa ne le naloga knjižnic. Kje so tu ostale vr-ste naših kulturno prosvetnih organi-zacij in društev, ki se vbadajo z razno-vrstnim izobraževanjem in izpopolnje-vanjem preko sedme umetnosti, drama-tike, glasbe... So ta društva in orga-nizacije pozabile na zanimivo število, ki iz leta v leto kaže, da število sloven-skih bralcev kljub modernim komuni-kacijskim sredstvom vendarle nepre-stano raste, in sploh ni v upadu? Kaj so po vojni storile te organizacije in društva za ljubitelje knjige? In kaj ni najlažje pričeti na primer v klubu prav razgovora — takšnega ali drugega — z ljudmi, ki mnogo berejo in če to, seveda, vemo?

Vrsta vprašanj, vrsta odprtih poti in nalog se pokaže torej celo ob tako skromni radovednosti, kot je pobudila tole pisanje.

ALA PEČE

Na dnevnem redu: statuti

● KAMNIK:

Poudarek vlogi proizvajalca

V kamniški občini je do konca marca predložilo občinski skupščini osnutke statuten približno dve tretjini delovnih organizacij. V delovnih kolektivih potekajo te dni številne razprave o predlogih in določilih statuten. Naprosili smo predsednika občinskega sindikalnega sveta Avgusta Kirbusa za kratko oceno teh razprav. Po njegovem mnenju v nekaterih kolektivih še niso uspeli dovolj zainteresirati ljudi, da bi aktivno posegli v razpravo. Prav gotovo pa napak ravna tam, kjer hočejo cel osnutek statuta obdelati na enem sestanku. Tam kakšnih posebnih pripomb in predlogov doslej ni bilo.

Vsebinska doseganja razprav kaže, da so bili pogovori o statutih najbolj živahni tam, kjer jih niso obravnavali odtrgano od problemov in življenja v podjetju, kjer so poglobljeno obdelali npr. najprej samoupravljanje, nato delitev dohodka, notranje odnose itd.

Kamniški proizvajalci so doslej v zvezi s statuti največ govorili o položaju človeka — proizvajalca. Veliko je bilo vprašanj, kako zagotoviti, da bo delavec preko statuta res lahko uveljavil svoje pravice, ki mu ob istočasnem izpolnjevanju dolžnosti gredo. V tej zvezi so načelnjali vprašanje prevozov na delo, regresov za dopuste, gradnje stanovanj itd.

Zelo pogosta zahteva v razpravah je tudi po povečanju samoupravnih pravic in dolžnosti samoupravljanja v poslovnih enotah, zlasti v pogledu delitve dohodka.

-lj

● ORMOŽ:

Več pristojnosti DS in UO

Konec meseca marca sta v Ormožu zasedala oba zbora občinske skupščine Ormož ter med drugim razpravljala tudi o predlogu statuta okraja Maribor in statutih delovnih organizacij na svojem področju.

Tako so med drugim ugotovili, da so se gospodarske organizacije pri izdelavi statuten srečevale z mnogimi težavami predvsem zaradi pomanjkanja potrebnih strokovnjakov. Do roka so poslale svoje statute vse gospodarske organizacije, ki jih je komisija do podrobnosti pregledala in v njih tudi ugotovila razne nepravilnosti, predvsem neskladnosti z zakonitimi predpisi. Nekateri sestavljalci statuten delovnih organizacij niso upoštevali obstoječih razmer v svojih podjetjih, skoraj vsi pa so imeli preveč splošnih deklarativnih tekstov ter so prav zaradi tega bili nekoliko preobširni. Skupščina je opozorila predstavnike gospodarskih organizacij na pomanjkljivosti v predloženih statutih in predlagala, naj vse pripombe k statutu dajo v razpravo komisijam za izdelavo statuten gospodarskih organizacij oziroma celotnemu kolektivu.

V statutih manjših gospodarskih organizacij je bilo opaziti tendenco po vseh mogočih organih upravljanja in oblikah neposrednega sodelovanja, čeprav za to ni niti objektivne potrebe niti nobene možnosti. Čemu naj služijo petčlanski kolektivni referendum kot neposredna oblika sodelovanja pri odločanju ali pa na drugi strani 25-članski kolektiv, kar pet ali še več komisij delavskega sveta. Ker še zaenkrat naša zakonodaja ni precizirala odnosov v takih primerih, v katerih je ves kolektiv organ upravljanja, bo treba nekoliko počakati, kaj bo na tem področju prinesel novi zakon.

O pripombah občinske komisije so razpravljale vse prizadete gospodarske organizacije in pomanjkljivosti tudi odpravile ter že vrnille časopise, nekatere pa so celo povsem spremenile prvotno strukturo statuta in ustvarile mnogo ugodnejšo.

-ce

● ZAGORJE OB SAVI:

Zadovoljivo opravljeno delo

Do 27. marca je komisija za statute delovnih organizacij pri skupščini Zagorje ob Savi prejela v obravnavo 21 osnutkov statuten delovnih organizacij. Na seje komisije so bili vabljeni predstavniki posameznih delovnih organizacij, da so lahko člani komisije z njimi razpravljali o posameznih določbah iz osnutkov statuten delovnih organizacij. Devet zagorskih delovnih organizacij je na predlog občinske komisije za statute osnutke dopolnilo.

Komisija ugotavlja, da je večina zagorskih delovnih organizacij dobro sestavila osnutke statuten, na primer: Rudnik rjavega premoga, Tovarna elektroporcelana, TEVE-VARNOST, Industrija gradbenega materiala in nekaterih drugih delovnih organizacij.

-k-

● KAMNIK:

Kako izboljšati obveščanje v kolektivu

S tem vprašanjem se v kamniški občini že nekaj časa ukvarjajo občinska politična vodstva. Premalo pa o tem razpravljajo v samih delovnih kolektivih. To kažejo tudi določila v nekaterih osnutkih statuten, ki o informiranju zelo malo ali pa sploh ne govorijo.

V lanskem letu so imeli svoj glasila v petih, predvsem večjih kolektivih. Letos pa so v Titanu in v Podjetju Kamnik izdajanje glasila opustili. Že dalj časa pa tudi v Stolu nimajo več te oblike obveščanja.

Zanimivo, da se večina odgovorov na vprašanje, zakaj so opustili to med člani kolektiva priljubljeno obliko obveščanja, ne nanaša na sredstva, pač pa na ljudi, češ, da ni nikogar, ki bi pisal in bi pripravil gradivo itd.

Prav o tem, kdo naj bi bil odgovoren za realizacijo najrazličnejših oblik obveščanja, bi morali statuti več govoriti. Tako pa je obveščanje prepusteno največkrat dobri volji posameznikov, oziroma ljudem, ki imajo veselje do tega dela. Nima pa še v nobenem kolektivu človeka, ki bi se sistematično in stalno ukvarjal s tem vprašanjem.

V zadnjem času je precej govora o predlogu, naj bi namesto tovarniških glasil okrepili vsebinsko in materialno občinsko glasilo »Kamniškega občana«.

Po tem predlogu naj bi v »Občanu« vsak kolektiv, ki bi sodeloval, imel določen prostor. Na ta način bi občinsko glasilo vsebinsko obogatilo, saj je doslej o življenju in delu kolektivov v njem zelo malo govora, hkrati pa bi bolj ekonomično porabili sredstva, ki jih posamezni kolektivi namenijo za svoja glasila. Prednost takega sodelovanja bi bila tudi v tem, ker bi potem lahko »Občan« pogostejše (najmanj štirinajstdnevno) izhajal. To je vsekakor bolj koristno, kot pa, če na vsaka dva meseca izide na pr. v nekem kolektivu bogato opremljena revija, za katero je treba precej denarja, ki pa se slabo obrestuje.

-lj

Na pobudo prosvetno pedagoške službe Ljubljana I so preteklo nedeljo priredili tekmovanje mladih matematikov. V prostorih osemletke »Toneta Čufarja« v Ljubljani se je pomerilo v znanju 120 učencev iz večine ljubljanskih osnovnih šol.

Foto M. Sparovec

● HRASTNIK:

Poročati potrošnikom o gibanju cen

Skupščina občine Hrastnik je ob zadnji obravnavi osnutkov statuten delovnih organizacij sklenila, da bo trgovskim, gostinskim in mesarskim delovnim organizacijam predlagala, naj v statute vnesejo določbe, da so dolžne poročati potrošnikom o gibanju cen posameznih artiklov, o spremembah predmeta poslovanja ter o ostalih spremembah, in sicer na način, kot ga predvidevajo družbeno-politične organizacije v kraju.

-k-

● LITIJA:

Zbor delovnih skupnosti o analizi gospodarstva

Zbor delovnih skupnosti litijske občinske skupščine bo v kratkem razpravljala o analizi gospodarstva v občini, s posebnim oziranjem na stanje v Industriji usnja Smartno in Predilnici Litija. V izredno težavnem položaju se je znašla na primer Predilnica Litija, ki ni ustvarila lani nobenih skladov. Cene bombaža naraščajo, slabša so tudi kvaliteta, cene preje pa so že vrsto let nespremenjene. V litijski Predilnici so porabili v drugem polletju lani kar nad 80

milijonov dinarjev sredstev iz rezervnega sklada iz I. polletja za osebnih dohodke. V drugem polletju lani so delali tudi več nadur, da so proizvedli več preje.

-k-

● TRBOVLJE:

Udeležba na sejah občinske skupščine

Občinska skupščina Trbovlje je razpravljala o udeležbi odbornikov na sejah občinske skupščine, njenih svetov in drugih kolegijških organov. Ugotovili so, da nekateri člani občinske skupščine neredno obiskujejo seje, prav tako pa tudi nekateri člani svetov občinske skupščine in drugih kolegijških organov. Zaradi tega delo teh organov ni vselej uspešno, nemalokrat pa se postavlja vprašanje sklepčnosti sej. Ker sistem delavskega in družbenega upravljanja terja aktivno sodelovanje najširšega kroga občanov, zlasti pa aktivno sodelovanje odbornikov in drugih občanov v delu občinske skupščine, njenih svetov in drugih kolegijških organov, je občinska skupščina Trbovlje priporočila vsem delovnim organizacijam na področju občine Trbovlje, da omogočijo članom udeležbo na sejah in na ta način omogočijo kar najuspešnejše delo teh organov.

-k-

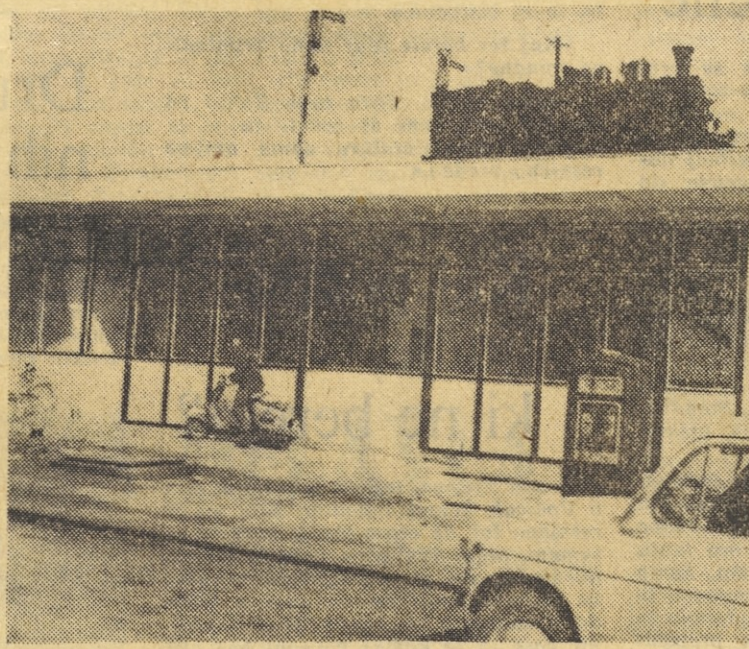
● KMETIJSKI KOMBINAT — PTUJ:

Priprave na spomladansko setev

V vseh kmetijskih zadrugah ptujske občine so v polnem teku priprave za spomladansko setev. V kmetijskih obratih so izkoristili zimski čas za popravilo strojev. To delo je opravil obrat mehanične delavnice pri KK Ptuj, ki vzdržuje in obnavlja kmetijski strojni park. Šestintridesetčlanski kolektiv pa je svojo nalogo opravil vestno in dobro, čeprav so imeli precejšnje težave zaradi pomanjkanja nadomestnih delov za traktorje. Traktorji KK so pripravljeni za veliko akcijo pri spomladanski setvi.

V lanskem letu je mehanična delavnica opravila nad 3220 storitev, od katerih je bilo ca. 70 generalnih, 1800 srednjih in 1351 tekočih popravil na kmetijski mehanizaciji KK in ostalih kmetijskih organizacijah. Mehanična delavnica kmetijskega kombinata Ptuj je uvedla posebno dežurno službo, da pri setvi ne bo nepotrebnih zastojev.

-ce

Motiv, ki ga je zabeležila kamera našega fotoreporterja v Mariboru pri novi servisni mehanični postaji, bi lahko dobro služil tudi kot prvoaprilska šala — lokomotiva na strehi.

Foto M. Sparovec

7 dni
v sindikatih

SLOVENSKE KONJICE — Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta v Slov. Konjicah je pred kratkim obravnavalo nekatere naloge sindikalnih organizacij v času pred VI. kongresom ZSJ. Za izhodišče jim je služilo gradivo, ki ga je centralni svet ZSJ poslal sindikalnim forumom. Z namenom, da bi kaj več zvedeli za naloge, ki jih je sprejelo predsedstvo, smo naprosili predsednika tov. Praternerja za krajši razgovor. Takole nam je odgovoril:

»O sedanjih nalogah sindikalnih organizacij na našem območju smo precej razpravljali že na nedavnih občnih zbiorih, ki so bili v preteklih dveh mesecih, v nekaterih podružnicah pa imajo zbere še v teh dneh. Pri tem smo seveda upoštevali konkretne prilike in pogoje, ki izhajajo iz samih delovnih organizacij in iz okvira celotne komunke. Ko pa smo pred kratkim prejeli gradivo in referate za bližnji kongres sindikatov, smo sestavili načrt dela za ta mesec. Na seji predsedstva smo sklenili, da bo vsaka sindikalna podružnica v občini izdelala podrobnejšo analizo iz določenega področja. Tako bomo zbrali več podatkov iz delovnih podružnic in njihovih odbornikov, o delu organov samoupravljanja, dalje o delitvi dohodka in čistega dohodka, o nagrajevanju, izobraževanju, integracijskih procesih, zaposlovanju, razvijanju gospodarstva itd. Menimo, da bo to vsekakor dobra analiza in želimo, da bi pri njej sodelovalo čim več članov sindikalnih organizacij v delovnih kolektivih.

V začetku prihodnjega tedna pa bomo sklicali sirske posvetovanje vodilnih odbornikov iz podružnic in vodilnih oseb iz podjetij ter ustanov. Tudi za njimi se želimo pogovoriti o nekaterih konkretnih nalogah, ki jih nakazujejo kongresne teze. Seveda bomo o sprejetih stališčih seznanili tudi delegate za kongres iz našega območja. Razen tega pa imamo v naziru, da bomo o tem razpravljali tudi s slusatelji obeh oddelkov politične šole, to je v Slov. Konjicah in v Vitanju. Naš osrednji namen pa je, da prav preko vseh teh ljudi in oblik zagotovimo široko razpravo med članstvom v podružnicah.

Ker je pogovor nanesele na sindikalno politično šolo, ki je bila ustanovljena letos v januarju, smo tov. predsedniku zastavili še vprašanje o njenem delovanju. Povedal nam je tole:

»Končnih rezultatov še nimamo, toda že sedanje analize nam kažejo, da je tak način usposabljanja sindikalnih kadrov bil res potreben. Zlasti smo z udeležbo zadovoljni v Vitanju, razprave pa so živahne v obeh oddelkih. Nekatera predavanja o vlogi in nalogah sindikatov smo prav zaradi bližnjega kongresa preložili na mesec maj, ko bodo znani že sklepi in bomo sprejeli naloge lažje in konkretnije obravnavali, je naš razgovor zaključil tov. Praterner. Naloge so torej dokaj široko zastavljene, odbornike pa čaka odgovornost, da jih v celoti opravijo.

V. L.

● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV

Ker šole potrebujemo, reci na referendumu: Ja

Gradnjo novih šol je problem vseh občanov.

Med največjimi problemi kranjske občine je brez dvoma veliko pomanjkanje šolskih prostorov, kar v veliki meri ovira in onemogoča ustrezno obliko in kvaliteto pouka in izučitev prepotrebnega kadra za razna področja našega gospodarstva in družbenega življenja.

Ta problem vlečemo sicer že leta za seboj, vendar je postal sedaj tako resen, da ga moramo rešiti takoj ali pa bo povzročil zelo težke posledice za vse občane naše občine.

Občinska skupščina je zato zadevo proučila in izdelala predlog, ki bi ob podpori občanov

in gospodarskih organizacij omogočil rešitev tega problema že do konca leta 1966.

Predno objavimo predlog občine, bi v kratkih besedah povedali še nekatere značilnosti, ki jih predlog ne vsebuje, za katere pa je prav, da jih poznamo in razumemo.

Predvsem je treba poudariti, da je predlog izvedljiv samo s podporo občanov, se pravi: če bomo občani pripravljani dati prostovoljne prispevke, ki bi skupno s prispevki gospodarskih organizacij in razpoložljivih skladov občine zagotovili potrebna sredstva za rešitev omenjenega problema.

Predlog občine predvideva predvsem gradnjo treh novih šol, in to: na Zlatem polju, v Cerkljah in v Predvoru. Za te gradnje je potrebnih 1,16 milijarde dinarjev, ki bi jih zbrali takole: šolski sklad občine 500 milijonov, gospodarske organizacije 480 milijonov in občani 180 milijonov, in sicer v treh letih od 1964 do 1966.

Tolikšna sredstva so potrebna, da bi bila pozneje (po letu 1966) občina zopet sama sposobna urediti z razpoložljivim skladom za šolstvo tekočo problematiko v mestu in v ostalih krajih občine. Kolikor pa teh sredstev ne bo uspelo dobiti, se bo rešitev tega problema zavlekel za deset in več let, kar bo skrajno negativno vplivalo na kvaliteto pouka in hkrati tudi na uspehe našega gospodarstva. Naj omenimo, da bi postavitev omenjenih šol znatno razbremenila prekomerno obremenjene prostore obstoječih šol, da bi dalje omogočila ukinitvev pouka v treh izmenah — pouk bi bil še v eni izmeni in pol — da bi šole imele tudi prostore, kjer bi bilo 50 % otrok pod strokovnim varstvom v prostem času, kar bi mnogim staršem zmanjšalo skrb in olajšalo delo. Vse to dokazuje, da bo uspešna rešitev tega predloga zelo pozitivna in koristna za večino občanov.

Ker občinska skupščina želi, da v tej akciji sodelujemo in odločamo vsi občani, je sprejela sklep, da se izvede REFERENDUM. Referendum bo izveden konec marca. Takrat bomo dobili poseben listek, kjer bomo glasovali za prispevek ali proti njemu.

Morda bo sem in tja kdo vprašal, zakaj samoprisevek, če pa ima občina svoj sklad za šolstvo, s katerim bi morala reševati te tekoče probleme. Odgovor je kaj enostaven: 5-odstotni dopolnilni proračunski prispevek od osebnih dohodkov, ki ga dobi občina za sklad za šolstvo, je znesel lani 109 milijonov, letos pa bo predvidoma imel 130 milijonov. Ta sredstva torej niti ne zadoščajo za pokritje potrebnih sredstev, ki jih bo za gradnjo teh šol morala prispevati občina v omenjenih treh letih, kaj šele za samostojno financiranje omenjenih gradenj. Drugo vprašanje bo morda naslednje: zakaj pa občina ne porabi del sredstev, ki jih ima,

na razpolago za izvedbo ostalih družbenih nalog?

Po proračunu ima občina iz leta 1963 okrog 758 milijonov sredstev na razpolago, vendar družbeni plan predvideva zanje naslednjo razporeditev:

235 milijonov za elektrifikacijo in javno razsvetljavo;

220 milijonov za vodovode in razširitve;

423 milijonov za modernizacijo cest in mostov;

100 milijonov za regulacijo voda;

54 milijonov za ureditev kanalizacije;

90 milijonov za vzdrževanje cest prvega, drugega in tretjega reda;

105 milijonov za vzdrževanje cest četrtega reda in za ostale komunalne potrebe.

Skupno torej že to presega razpoložljiva sredstva, obenem pa mora občina letos plačati še 194 milijonov anuitet za najete kredite, ki jih je uporabila za gradnjo negospodarskih investicij (v zdravstvu in šolstvu).

Te anuitete bodo bremenile občino še nekaj prihodnjih let.

Razumljivo je torej, da je občina v izredno težkem finančnem stanju, ki ji ne dovoli, da bi samostojno načela problem šolstva. Edini izhod je torej akcija, ki naj bi občini dala ustrezna sredstva in izhod iz kritičnega stanja.

Kolikor bomo občani podprli akcijo, in to je skoraj naša moralna dolžnost, bo občina sredstva nabirala na posebnem računu, ki ga bo kontroliral določen organ. Organ (ali upravni odbor) za te gradnje bo sestavljen iz predstavnikov skupščine, kmetov in obrtnikov in predstavnikov gospodarskih organizacij. Vsakega pol leta bo skupščina dajala podrobno poročilo o poteku gradnje in koriščenju sredstev. Gradnja in akcija pa morata biti zaključeni leta 1966. V javno obravnavo bodo dani tudi projekti za vse tri šole, da bomo tudi občani lahko dali svoje pripombe.

Spletke

Nekateri nogometni funkcionarji so si izmislili posebne vrste boj proti sodnikom. Enostaven, pa vendar prebrisan.

Tik pred tekmo opozori nogometni funkcionar javnost preko tiska, radia ali televizije na srečanje in še doda, da klub ni zadovoljen, da je delegiran ta in ta sodnik. Potlej funkcionar na kratko obnovi primer izgubljene tekme, ali morda težko dobljene tekme, ki jo je vodil omenjeni sodnik. Zaključiti pa s tem, da je prav ta sodnik silno oškodovalec njihov klub s svojim pristranskim sojenjem.

No, in sedaj naj tisti sodnik na jutrišnji tekmi zvižga tako, kot meni, da bi moral! Nai poizkusi na primer razveljaviti gol napadalca omenjenega kluba, naj poizkusi izključiti katerikoli igralca domače enajstostorice, naj na primer dosodi enajstmetrovko v korist gostujočega moštva! Na glavo si bo nakopal ne le vse nogometne funkcije, temveč tudi svojo javnost, ki je pripravljena na njegovo »pristranost«. Tako bo sodnik seveda raje sodil — na škodo gostov!

Drži, da ni sodnikov, ki bi jih ne bilo moč žigosati kot subjektivne in pristrane. Vendar predlagam neredstavnikom nogometnih klubov, da dajo ta žig tja, kamor sodi. Na sodniško organizacijo ali na pristojno nogometno zvezo. Pa še ena misel. Odgovorni po klubih naj svoje sile, svoj trud, usmerijo raje v vzgojo svojih ljudi, sodnike pa pustijo pri miru. Seveda, če niso pristaši spletk in pretepov...

Tekmovalci — poročevalci

Amaterizem je zelo širok pojem; v tem okviru imamo seveda v mislih amaterizem v športu, množico ljubiteljev, ki se v prostem času ukvarjajo s športom iz čiste veselja. Pri tem nekateri prav kmalu dosežejo lepe uspehe in nič ni bolj naravno, da se skušajo pomeriti z drugimi amaterji. O vseh teh tekмах pišejo časopisi in bralci to prebirajo z večjim ali manjšim zanimanjem.

Pri nas pa je prišlo že v navado, da o svojih tekmah na tujem najboljši amaterji sami poročajo. Redakcije tako prihranijo nekaj dnevnice, bralce pa tako bolj zanima, kaj bo napisal Lakota, Cerar ali Daneu. Nekatere amaterske zveze to prepovedujejo, češ, da je to kršitev amaterskega statusa, saj nihče ne bi sicer objavjal takih in takih članov, če ne bi bil pod njimi podpis znanega, dobrega tekmovalca. Svedi, na primer, tako izkoriščanje športne slave za (dobičkonosno) pisanje kaznujejo z izključitvijo iz olimpijske reprezentance.

Kaj pa nam to mar! Mi smo celo tako naivni, da smo presenečeni in celo ogorčeni, ker ne smejemo tisti naši neamaterski nogometaši, ki so igrali kvalifikacijske tekme za svetovno nogometno prvenstvo, sodelovati tudi na olimpijskem turnirju...

Sahovski velemojstri navadno niso amaterji. Na turnirjih sodelujejo zaradi nagrad, saj se z njimi več ali manj vzdržujejo. Pa jim ne zamerimo, če tudi sami poročajo s turnirjev (ker s tem ne kršijo nobenih pravil). Tako tudi Parmi ne. Le nerodno nam je bilo, ker je moral te dni pošiljati iz Sarajeva dan za dnem poročila o svoji slabi igri. Kar sam; samokritično bi dejali. Le da vemo, da ima ta mladi mož (športno povedano) slabo fizično kondicijo. Menimo, da bi bilo za njegovo igro bolj koristno, če bi po naporni partiji počival ali če bi posvetil več časa pripravi za naslednjo partijo ali analizi prekinjene, namesto, da izgublja živce s telefoniranjem v Ljubljano ali s sestavljanjem poročil s turnirja.

S. I. O.

REKREACIJA V STANOVANJSKI SKUPNOSTI

Znano je, da so stanovanjske skupnosti brez zadostnih sredstev, da bi lahko nudile potrebne pogoje za aktiven oddih svojih prebivalcev, zato bi jim morali priskočiti na pomoč hišni sveti in množične organizacije, predvsem športna društva. Prav gotovo bi se dalo na tem področju dejavnosti napraviti še marsikaj. Če hišne svete prepričamo o koristi dobre rekreacije za njih same in za njihove otroke, bodo prav radi priskočili na pomoč s prostovoljnim delom ali celo manjšimi denarnimi prispevki.

Stanovanjske skupnosti morajo vzbuditi zanimanje za te akcije tudi pri sindikatih, posebno še, če podjetja nimajo organizirane rekreacije. Treba bo še dosti prepričevanja, da za rekreacijo še ni dovolj, če omogočimo članom letni dopust v počitniškem domu (rekreacije najbolj potrebnih ne zajemajo), temveč, da gre tu za vsakodnevno skrb za življenje ljudi v prostem času. Povedati je treba, da je v produkciji okoli 80 % nesreč zaradi lastne krivde. Analize so pokazale, da je tako velikemu številu nesreč največkrat vzrok utrujenost. Prav s temi problemi je našesneje povezano tudi vprašanje ustrezne obnove, delovne sposobnosti in krepitev zdravja z aktivnim počitkom.

Tudi športnim društvom moramo dvigniti obzorje, jih odtegniti od preozke zaverovanosti v zgolj tekmovalni šport. V okviru stanovanjske skupnosti lahko športni strokovnjaki veliko pomagajo, bodisi pri gradnji objektov, ali pozneje pri organizaciji vadbe.

Pametno bi bilo, da bi stanovanjske skupnosti ustanovile posebne komisije za rekreacijo. Tu bi se lahko zbirali strokovnjaki in praktiki, ki bi proučevali razmere na terenu. Tako se ne bi več dogajalo, kot je še zdaj mnogo primerov, da celo pri novogradnjah »pozabljajo« na ustrezne objekte in prostore za rekreacijo. S tem so seveda najbolj prizadeti otroci, ker je za njih organizirano izrabljen prosti čas neprecenljive vrednosti za njihovo vzgojo in oblikovanje osebnosti. Mlad organizem, ki raste in se razvija, potrebuje dovolj gibanja. Ne smemo pozabiti, da ima igra velik pedagoški pomen za mladino vseh starosti. Otroci se z igro poglablja in doživlja svoja čustva in s tem razvija voljo. V igri se seznanijo z občutjem lepega, se nauči discipline, si brusi značaj in razvija socialna čustva.

REKREACIJSKI OBJEKTI

Pri gradnji igrišč opazimo, da razen specializiranih igrišč, ki jih grade razna športna društva samo za svoje tekmovalce, gledamo le na predšolske otroke, šolsko — predvsem pubertetno mladino pa zanemarjamo. Vemo, kako pomanjkljiva je šolska telesna vzgoja, posebno na nižji stopnji osemletnega šolanja, ker še vedno marsikateri učitelj porabi ure telesne vzgoje za utrjevanje »glavnih« predmetov. Odstotki ploskih nog, skrivljene hrbtnice ter druge okvare in motnje dokazujejo, da ure telesne vzgoje v šoli ne zadostuje za zdrav, harmoničen razvoj. Tudi športna društva zajemajo le nizek odstotek te doraščajoče mladine. Zato bo morala stanovanjska skupnost prej ali slej ugrizniti v ta problem in ga bodisi v kooperaciji s šolo ali ob podpori družbenih organizacij in sindikatov, sama rešiti.

Arhitekti in urbanisti šele zadnja leta upoštevajo pri stanovanjskih naseljih prostore za rekreacijo. Tako so objekti predvideno ločeni za posamezne starostne stopnje. Prav je, da imamo za predšolske otroke in starejše ljudi posebna ali vsaj ločena igrišča. Rekreacije mladine nikakor ne moremo združevati z rekreacijo odraslih delovnih ljudi, ker potrebuje odrasel človek po svojem delu nekoliko mirnejše okolje.

Tudi pri gradnji otroških igrišč se moramo ozirati na celoten urbanističen načrt kraja, da gradimo učinkovito omrežje objektov za otroško igro. Prav tako moramo izkoristiti časna prosta mesta. Igrišče naj bo blizu stanovanj, v dobrih higienskih pogojih. Najbolje pa se

otroci počutijo v prostornem naravnem okolju. Če imamo lahko dostopna tla ob rekah, gozdovih in podobno, uredimo otroška igrišča na njih.

OPREMA OTROŠKIH IGRISČ

Veliko veselje napravimo otrokom, če igrišče opremimo s cenovno in enostavnimi napravami: hodi, pregradami za plezanje, drogovi, starim industrijskim vozilom, navadnimi lestvami in podobnim. Za starejše otroke postavimo na oddeljen prostor mizo za namizni tenis, mrežo za odbojko, naprave, za skoke v višino in druge primerne športne naprave. Če so pogosti, lahko uredimo tudi tekmalno stezo, postavimo rokometna vrata, plavalni bazenček itd.

Če pogledamo že obstoječa igrišča, so hibe skoraj povsod enake. Zelo pereča je obdelava tal. Tudi oprema igrišč je precej pomanjkljiva. Povsod imajo zanemarljen peskovnik — ne menjajo in ne čistijo peska. Imajo tudi nekaj gugalnic, kovinska plezala, nekaj vrtiljakov in morda še tobogan. Naprave so drage, nezdružljive in omejujejo otroku telesni razvoj in fantazijo. Zlasti pereča je preskrba s pitno vodo, vprašanje sanitarnosti in pokritih lop, kamor bi se otroci zatekali v slabem vremenu. Vodilo pri gradnji vsakega igrišča naj nam bo, da nudimo otrokom vzgojno, varno igro in razvedrilo, dovolj sonca in zraka.

ŠE DRUGE OBLIKE REKREACIJE

Stanovanjska skupnost prav tako ne sme prezreti še drugih, pestrih oblik športne rekreacije. Nekatere oblike ne terjajo skoraj nikakršnih materialnih sredstev in tudi organizacijsko niso težko izvedljive. Nekaj dobre volje in razumevanja staršev, pa bomo imeli v bodoče več skupnih sprehodov, izletov, ogledov zanimivosti in pomembnosti mesta ter bližnje okolice, več kopanja in podobnega.

Stanovanjske skupnosti se bodo morale povezati s telesno vzgojnimi organizacijami, s taborniki, planinskimi društvi ter odbori za letovanja, pa bo otrokom prosti čas, kakor tudi starejših dobro izkoriščen. Tako bodo lahko stanovanjske skupnosti v letnih mesecih organizi-

rale plavalne tečaje ali vsaj organizirano kopanje pod nadzorstvom. V zimskih mesecih ne bo pretežno pripraviti skupinskega sankanja ali smučanja, saj imajo ponekod dobro organizirane smuške šole celo za najmlajše.

Stanovanjske skupnosti bodo v prihodnje tudi samostojni organizatorji letovanj. Občinski koordinacijski odbori za letovanja bodo morali čimprej vključiti tudi predstavnike stanovanjskih skupnosti, ker so te najbolj odgovorne, da se otrokom prosti čas izpolni s takimi dejavnostmi, ki bodo ugodno vplivale na razvoj njegove osebnosti. Kot manjše organizacijske enote imajo tudi boljši pregled nad socialnim položajem posameznih družin.

Osrednji problem pri organizaciji letovanj in rekreacij na sploh je še vprašanje kadra in ljudi, ki lahko to dejavnost učinkovito usmerjajo. Zato bo naloga stanovanjskih združenj v tem, da bodo pridobivala in omogočala usposabljanje svojih ljudi, ki bodo lahko izpolnjevali omenjene naloge. Če množični in lahko spremenljivi interesi otrok zahtevajo vedno novih vsebin poglobljenega dela.

(Po reviji »Telesna kultura«)

• TGA KIDRICEVO:

Rekreacijski center

Občni zbori sindikalnih podružnic v Tovarni glinice in aluminija so za nami. Članstvo je preko svojih delegatov odločno zahtevalo, da se čimprej uredi vse potrebno za razvoj rekreacije tudi v TGA. Organi upravljanja so odobrili v ta namen preko 2 milijona dinarjev.

Tovarniški odbor sindikata je formiral komisijo, ki je pregledala tiste kraje, ki bi prišli v poštev za rekreacijski center. Komisija se je odločila za Stubiške toplice in Negovsko jezero. Tu bodo na razpolago vsi potrebni športni rekviziti, kot so: oprema za igranje odbojke, mize za namizni tenis, žoge, zračne puške, badminton, tenis, šah itd. Pri Negovskem jezeru bodo vzeli v zakup nekaj čolnov in pribora za ribolov.

Pretekla nedelja v Kamniški Bistrici

Zičnica na Veliko planino bo kmalu nared. Pred dnevi so se povzpeli z gondolo, ki sprejme 30 ljudi, na 1400 m visoki Simnovce prvo potniki. Vožnja traja le malo manj kot pet minut. (—lj)

ANALIZA PROSTEGA ČASA JESENISKIH, ŽELEZARJEV

TEORIJA IN PRAKSA

Splošna ugotovitev ob številnih obiskih naših podjetij in ustanov ter proučevanju pogojev za razvoj rekreacije je, da bi se marsikje delavci in uslužbenici že redno oprijeli tega ali onega športa, če bi imeli za to potreben čas, potrebne materialne pogoje. Veselja in navdušenja do rekreativnih dejavnosti pa nikakor ne primanjkuje! Vsega tega je dovolj, vsaj za naše potrebe.

Podčrtajmo gornje trditve s primerom jeseniških železarjev, ki imajo za naše razmere nekoliko srednje dobre življenjske pogoje, in prav tako ugodne pogoje za oddih in rekreacijo.

Povprečni osebni dohodek delavca v Železarni je bil v obdobju preteklih dvanajstih mesecev 37.658 din, povprečni osebni dohodek uslužbenca pa 49.607 din. Pogoj za rekreacijo so več ali manj že znani: na samih Jesenicah je nekaj športnih igrišč, v neposredni okolici pa odlični tereni za smučanje, planinarjenje, sprehode, ribolov, kopanje, čolnarjenje itd. Analiza prostega časa jeseniških železarjev, ki jo je izdelal Viktor Krevselj, referent za oddih in rekreacijo v podjetju, pa pravi o prostem času železarjev naslednje:

Največ ljudi porabi svoje proste ure za delo doma, na polju, v gozdu. Tako porabi skoraj 25 % delavcev povprečno 735 ur na leto za gradnjo in vzdrževanje svojih domov. Tisti pa, ki si gradijo nove hiše, porabijo za to povprečno 6 ur prostega časa dnevno. Ostali prosti čas gre za domača opravila: vrtnikarstvo, sekanje drv, gozdna dela in tako naprej. Druga zanimivost analize je v tem, da se s pravnimi rekreativnimi dejavnostmi ukvarja zelo majhen procent železarjev. Tako gre na izlet vsaj dvakrat letno samo vsak drugi železar, z ribolovom se ukvarja samo vsak dvajseti, s taborništvom

vsak deseti, smučanjem vsak šesti, z lovom vsak stoti — in še to le enkrat ali dvakrat na leto.

Za vsaj delno obrazložitev gornjih števil pogledajmo, kaj pravijo zaposleni v jeseniški železarni sami o svojem prostem času:

F. S., vkladalec in izkladalec pri peči: »Vsako jutro vstanem ob pol štirih in se odpravim na delo v železarno. Ob treh se vrnem v Nomenj, kjer stanujem. Zemlje nimam svoje, toda veliko delam na polju s tem, ko pomagam sosedom. Pol ure na dan berem časopis, v kino grem le pozimi, ker poleti v Nomenju ni predstav. Rad bi si kupil televizor, če bi imel denar. Redno poslušam radio, rad grem tudi v planine. Letos sem vse dni svojega dopusta porabil za sprehode na Pokljuko.«

B. P., tajnica sekretarja podjetja: »V poletnih dneh porabim največ prostega časa za kopanje. Zelo rada zahajam v jeseniško kopališče in na sprehode v bližnjo okolico. Redko grem v kino, televizije ne gledam veliko, več pa berem knjige in časopise. Domača opravila mi vzamejo povprečno dve uri na dan.«

Z. P., blagajnik jeseniške železarne: »Gradim svojo hišo. Za gradbena dela porabim skoro ves prosti čas, to je dnevno šest ur. Berem časopise in strokovno literaturo, v kino grem le nekajkrat na leto. Za šport ni časa. Ves prosti čas raje počivam, spim pa povprečno sedem ur na dan.«

B. Z., asistent na plavžu: »Povprečno dve uri na dan porabim za sprehod na svezem zraku. Veliko časa porabim za branje strokovne in poljudne literature ter za domača opravila. V kino ne hodim, ker je za to škoda časa.«

V. K., adjunkta Javornik II.: »Z očetom stanujem v Zgornjih Gorjah. Oba sva zaposlena v Železarni. V prostem času pomagava kmetu, kjer sva z očetom na hrani. Čim imam prosti čas, se grem kopat na Bled. Veseli me nogomet, vsaj enkrat na leto grem na Triglav. Redno zahajam v kino in na športne prireditve.«

J. R., električar na Plavžu: »Doma sem z Jesenic, v vročih dneh najraje plavam. Od športov me najbolj veseli košarka, potem pa tenis in hokej. Vsaj dvakrat do trikrat letno grem na izlet na Vršič. Ne zamudim skoraj nobenega filma. Televizijo gledam največ pri prijateljih in na kegljišču. Sem stalen obiskovalec kulturnih prireditev.«

Polovica zaposlenih se vsak dan pripelje na delo v železarno. Za to porabijo povprečno dve uri časa na dan. Če sem dodamo še tiste ure, ki jih železarji porabijo dnevno za neobhodno potrebno delo doma in na polju oziroma v gozdu, potlej pač vidimo, da je za oddih bolj malo časa. Točneje, skoraj nič! In še en podatek: jeseniški železarji spijo povprečno le šest ur na dan. Vsaj tako pravi analiza, ki jo je izdelal referent za oddih in rekreacijo.

Torej, niso ovire za razvoj rekreacije in koristnega razvedrila naših proizvajalcev le v pomanjkanju kadrov, igrišč in zastareli miselnosti — kot mi to pogosto govorimo ter postavljamo za temeljno izhodišče ob vprašanju oddiha delovnih ljudi.

U.

Železniška postaja: vlaki so venomer peli svojo hrupno pesem, potnikom se je mudilo, privali so se in zmerjali otroke in odrasle, šibkeje od sebe. Se pet minut in vlak z vagoni, namenjenimi v tujino, bo zdrdral po običajni poti, se pravi po tirnicah.

»Stevo! Stevooo! Kje si? Oglasi se!«

Mož srednjih let in z manjšo torbo v roki je hitel po peronu, se prival med množico ljudi, obstal pred oknom vsakega kupeja in klical: »Stevo!«

Pri oknih se je pokazalo več mož, ki jim je Stevo ime. Oni s torbo je mimogrede vrgel pogled na tega ali onega in odmahnil z roko:

»Ne, ne iščem vas,« je ponavljal. »Drugega Steva iščem, takega z naočniki.«

Tu in tam so se pokazala pri oknu tudi očala, vendar niso bila na nosu pravega Steva.

Končno! Skozi zaprto okno je mož s torbo le opazil tistega, ki ga je iskal z besedo in z očmi.

»Stevo, takoj dol! Sef me je poslal. Izstopi, je naročil. Ne boš potoval.«

»Zakaj? Tako iznenada? Zakaj to?« ga je oni nejeverno gledal.

»Iz tehničnih razlogov.«

Iznajdljivost

»Kako iz tehničnih? Saj se ni pokvaril niti vlak niti ta vagon!«

»Ne iz železniških razlogov! Vsi nameščenci morajo biti na današnjem izrednem sestanku, zvezo s tujino smo začasno pretrgali! Daj no, zgani se! Izstopi!«

»Kdo bo zdaj, tik pred odhodom, na vrat na nos spravil vse te kovčke iz vagona?«

»Prijazno poprosi svojega popotnega sosedo, ki mu ni usojeno, da bi se peljal v tvoji družbi, jaz pa bom poklical taksi, da ti bo odpeljal prtljago.«

Okorno se je zganil Stevo, počasi je ob pomoči enega izmed sopotnikov zlagal svojo prtljago na beton ob železniškem vagonu. Sopotnik mu je skozi okno podajal kovčke in torbe, kar lep kupček se jih je nabralo. Potem je čakal na tovariša iz podjetja, ki mu je bil prinesel nerazveseljeno novico, da bi mu pomagal znositi prtljago do taksija. Oni s torbo je po svojem sporočilu stekel proti izhodu in se izgubil v množici.

Pobit je bil Stevo, ko je čakal pri kupčku prtljage, otožen ob misli, kako ga bodo pozdravili doma...

V vlaku, namenjenem v tujino — lokomotiva je že puhal, vagoni so se premaknili in začeli ubirati enolično pesem železne ceste — se je tisti sopotnik, ki je bil Stevu podajal prtljago skozi okno, ozrl proti vratom v kupe. Odprla so se, pokazal se je tisti s torbo. Vstopil je in mu mirno sedel nasproti.

»Glej no, od kod pa vi?« je vprašal sopotnik, ko je spet ujel sapo.

»Hm, na drugi strani sem vstopil.«

»Pa vaš šef? Mar ni rekel, da ne sme danes nihče na pot?«

»Ni rekel, seveda ni rekel! Samo to nam vselej ponavlja: Najvažnejše je, tovariši, da potuje v inozemstvo tisti iz našega podjetja, ki se najhitreje znajde in ki je najbolj prebrisan!«

DUŠAN STARCEVIC

Za dom, službo, dopust, izlet — vedno

PRODAJNI SERVIS

Mladina hiša

LJUBLJANA · MARIBOR

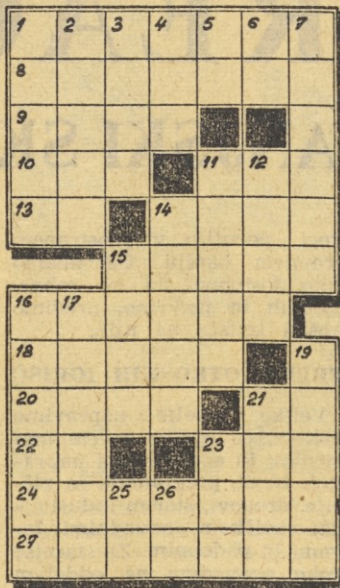
Za razvedrilo in kratek čas

Križanka

Vodoravno: 1. izpuščanje končnega samoglasnika v verz, 8. priimek slov. gledališkega igralca (Janez), 9. grška boginja (poosebljenje mavrice), 10. moško ime, 11. grška boginja, 13. predlog, 14. usodno znamenje napoved česa, 15. snežni zameť, 16. vojaško poročilo, 18. mesna jed, 20. naslov slov. filma, 21. kratica za »Gospodarsko razstavišče«, 22. latinski predlog, 23. priimek znanega japonskega telovadca, 24. špansko žensko ime, 27. vrsta tiskarskih črk.

Navpično: 1. grški pesnik in glasbenik, ki ga je po pripovedi iz morja rešil delfin, 2. prostor pred vhodom v hišo, 3. reka in država v Severni Ameriki, 4. konjski dir, 5. šestnajsta in četrta črka abecede, 6. začetnici imena in priimka znanega slov. smučarskega skakalca, 7. poudarek, naglas, 11. mesto v Iraku ob Tigrisu, 12. preskus, 14. naslonilo, 15. poldrag kamen, silicijev dioksid, 16. šahovski izraz, 17. angel pokončevalec, 19. švicarsko gorsko letovišče, 21. jeza, srd, 23. rimski bog smrti in podzemlja, 25. začetnici priimka in imena slov. pesnika, zgodovinarja in dramatika (1756—1795), 26. začetnici priimka in imena znanega slov. violinskega virtuoz.

RESITEV PREJSNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. fenomen, 7. anali, e, 8. ZAR, 9. šok, 11. akti, 13. P(rimož) T(rubar), 14. na, 15. tona, 17. ratar, 18. gruča, 20. Ruma, 21. SP, 23. ud, 24. NAMA, 26. dan, 28. roj, 29. omela, 31. neresec.

Tovarna dušika Ruše Ruše-Slovenija

PROIZVAJA:

1. ELEKTROMETALURŠKE PROIZVODE:

FEROKROM SURAFINE
FEROKROM CARBURE
FEROSILICIJ
SILIKOKROM

2. ELEKTROKEMIČNE PROIZVODE:

KALCIJEV KARBID
KARBORUND
ELEKTROKORUND
ELEKTROMAGNEZIT

3. UMETNA GNOJILA

KALCIJEV CIANAMID
MEŠANA GNOJILA — NITROFOSKAL
MLETE FOSFATE — MIKROFOS

4. KOMPRIMIRANE PLINE:

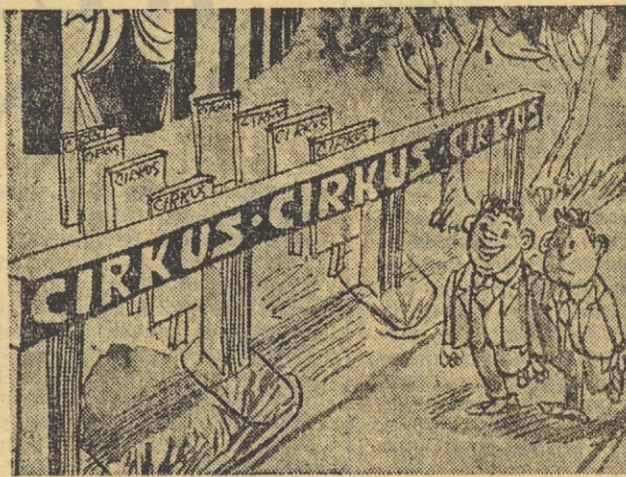
KISIK
ACETILEN — DISSOUPLIN
DUŠIK
ZRAK

BRZOJAVNI NASLOV: AZOT MARIBOR

TELEFON: 80-108

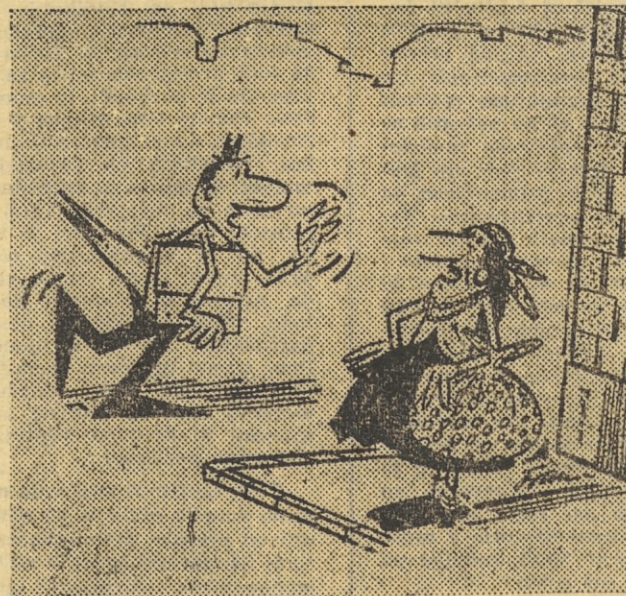
TELEPRINTER: 03-312

ŽEL. POSTAJA: RUŠE INDUSTRIJSKI TIR

ASOCIACIJA

— Pa res, kako je pa kaj v tvojem podjetju?

ISKRENO

— Ali hočete, da vam pogledam v dlan?
— Ne, hvala! Meni je potreben nekdo, ki bi mi pogledal skozi prste...

— Čudovit večer bi bil lahko, če ne bi sedela prav nasproti centku!

Spored RTV Ljubljana za teden od 16. do 22. aprila 1964

ČETRTEK

16. aprila

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj ruskega jezika — 8.05 S koncertnih in opernih odrov — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 10.15 Pihalni orkester Ljudske milice — 10.30 Pet minut za novo pesmico in Pozdravi mladim risarjem — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Za prijetno razvedrilo — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Igra Ljubljanski jazz ansambel — 17.15 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Popevke in melodije vzhodnih dežel — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Cetrtekove večer domaćih pesmi in napevov — 20.45 Lahka glasba — 21.00 Literarni večer — 21.40 Zvonimir Ciglić: Obrežje plesalk — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — studio Zagreb — 23.05 Igra plesni orkester Tommy Dorsey — 23.20 Skupni program JRT — studio Beograd — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaj

PETEK

17. aprila

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Zabavna glasba — 8.20 Nastop ansambla narodnih pesmi in plesov železničarskega amaterskega kulturnega društva »Bratstvo i jedinstvo« iz Subotice. — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Od uverture do kola po domači simfonični literaturi — 10.15 Odiomki iz Poličevega Desetege brata — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domače pesmi in napevi — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Madžarske, poljske in sovjetske popevke — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz življenja in dela Antonina Dvořaka — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Pesmi borbe in dela — 18.30 Pripoveduje nam... — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Poljska zabavna glasba — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Cetrtekove večer domaćih pesmi in napevov — 21.40 Zvonimir Ciglić: Obrežje plesalk — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — studio Zagreb — 23.05 Igra plesni orkester Tommy Dorsey — 23.20 Skupni program JRT — studio Beograd — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaj

SOBOTA

18. aprila

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.10—6.15 Napotki za turiste — 6.20—6.35 Nadaljevalni tečaj angleščine — 6.45—6.50 Pregled športnih prireditev za nedeljo — 8.05 Vedre melodije za konec tedna — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 »Mladina« poje — 9.45 Českoslovaške popevke — 10.15 Domače viže v instrumentalni izvedbi — 10.35 Na koncertnem odru z zborom Roberta Shaw — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Slovenski pevci in ansambl zabavne glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Radi bi vas zabavali — 15.05 Od Ljubljane do Pariza — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20—18.20 Rezervirano za športno popoldne — 18.20 Glasba iz znamenitih oper — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Njihovi rokopiši — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nastopata sopranistka Nedda Pittana iz Trsta ter instrumentalni sekstet iz Celovca — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaj

NEDELJA

19. aprila

8.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.38 Iz jugoslovanske mladinske zborovske literature — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 10.10 Se pomnite, tovariši... — 10.30 S poti po slovanskih deželah — 11.30 Nedeljski reportaža — 11.05 Hammond orgle — 13.10 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Radi bi vas zabavali — 15.05 Od Ljubljane do Pariza — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20—18.20 Rezervirano za športno popoldne — 18.20 Glasba iz znamenitih oper — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Njihovi rokopiši — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nastopata sopranistka Nedda Pittana iz Trsta ter instrumentalni sekstet iz Celovca — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaj

PONEDELJEK

20. aprila

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 8.05 Slovenske narodne pesmi poje pevski kvintet »Hrijski bratje« — 8.25 Trije veliki zabavni orkestri — 8.55 Za mlade razvedneže — 9.25 Pojeta mezosopranskata Biserka Cvejić in basist Tomislav Neralić — 10.15 Domače skladbice — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Slovenski pevci zabavne glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Radi bi vas zabavali — 15.05 Od Ljubljane do Pariza — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20—18.20 Rezervirano za športno popoldne — 18.20 Glasba iz znamenitih oper — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Njihovi rokopiši — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Nastopata sopranistka Nedda Pittana iz Trsta ter instrumentalni sekstet iz Celovca — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaj

TOREK

21. aprila

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Veliki zabavni orkestri — 8.35 Domače pesmi in napevi — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Slovenski pevci zabavne glasbe — 9.45 Trio Lorenz igra Haydna — Trio L. 6 v D-duru — 10.15 Majhni zabavni ansambl — 10.40 Iz dveh oper Jakova Gotovca — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Z ansambli in solisti narodno-zabavne glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Iz baletov »Gayane« in »Trirogljnik« — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Zborovske skladbe Radovana Gobca — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Popevke in melodije vzhodnih dežel — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.05 Prenslovnostnega koncerta ob 20-letnici ustanovitve Invalidskega pevskega zbora — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — studio Zagreb — 23.05 Zabavni vrtljak — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaj

SREDA

22. aprila

5.00—8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 6.20—6.35 Tečaj makedonskega jezika — 8.05 Veliki zabavni orkestri — 8.35 Domače pesmi in napevi — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Slovenski pevci zabavne glasbe — 9.45 Trio Lorenz igra Haydna — Trio L. 6 v D-duru — 10.15 Majhni zabavni ansambl — 10.40 Iz dveh oper Jakova Gotovca — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Z ansambli in solisti narodno-zabavne glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Instrumentalni ritmi in melodije — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Českoslovaške in poljske popevke — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje pesmi raznih narodov — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Chopin — skladatelj — 17.35 Iz fonoteke Radia Koper — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojstri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Melodije v počasnem ritmu — 20.10—22.40 Giuseppe Verdi: SIMONE BOC-CANEGR — opera v 3 dejanjih — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Od popevke do popevke — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaj